

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 13. detsembril 2012¹

Kohtuasi C-439/11 P

Ziegler SA
versus

Euroopa Komisjon

Apellatsioonkaebus — Konkurents — Kartellikokkulepped — EÜ artikli 81 lõige 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõige 1 — Komisjoni suuniste õiguslikud tagajärjed — Liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatav mõjutamine — Trahvide arvutamine — Tõhus kohtulik kaitse — Õigus õiglasele menetlusele — Komisjoni objektiivne erapooletus — Võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõte — „Kolimiskartell” — Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turg

I. Sissejuhatus

1. Käesolev kohtuasi annab Euroopa Kohtule võimaluse täpsustada oma kohtupraktikat, mis käsitleb Euroopa Komisjoni kui Euroopa Liidu konkurentsiasutuse arvukate suuniste õiguslikke tagajärgi. Tähelepanu keskmes on eelkõige 2004. aasta „Suunised kaubandusmõju kontseptsiooni kohta”² ja 2006. aasta „Suunised trahvide arvutamise meetodi kohta”.³

2. Peale selle tõstatab komisjon mõned põhiõigustega seotud küsimused, mis on palju kordi arutluses olnud, ja mis käsitlevad trahvimenetlust kartelliasjades. Esiteks on need trahvisumma arvutamist puudutavad küsimused ning teiseks komisjoni kui uuriva ja otsuseid tegeva asutuse objektiivse erapooletuse küsimused.

3. Küsimused on seotud nn kolimiskartelliga, mille komisjon avastas mõni aasta tagasi Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turul ja mille suhtes ta tegi 11. märtsil 2008 trahviotsuse (edaspidi ka „vaidlusalune otsus”).⁴ Lisaks veel üheksale ettevõtjale või kontsernile süüdistas komisjon keelatud kokkuleppes osalemises äriühingut Ziegler SA (edaspidi „Ziegler” või „apellant”) ja määras talle trahvi.

1 — Algkeel: saksa.

2 — Komisjoni teatis „Suunised EÜ asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud kaubandusmõju kontseptsiooni kohta” (ELT 2004, C 101, lk 81; edaspidi „2004. aasta suunised”).

3 — Suunised määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „2006. aasta suunised”).

4 — Komisjoni 11. märtsi 2008. aasta otsus EÜ asutamislepingu artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/38.543 – Rahvusvahelised kolimisteenused), teatavaks tehtud numbri K(2008) 926 (lõplik) all, kokkuvõte ELT 2009, C 188, lk 16; selle otsuse terviktekst on kättesaadav ainult internetis komisjoni konkurentsi peadirektoraadi veebilehel prantsuskeelses mittekonfidentsiaalses versioonis (<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/index.html>).

4. Pärast seda, kui Üldkohus oli jätnud 16. juuni 2011. aasta otsusega⁵ (edaspidi ka „Üldkohtu otsus” või „vaidlustatud kohtuotsus”) Ziegleri tühistamishagi rahuldamata, esitas Ziegler Euroopa Kohtule käesoleva apellatsioonkaebuse. On siiski huvitav täheldada, et ka komisjon ei nõustu vaidlustatud kohtuotsuse oluliste põhjendustega ja palub Euroopa Kohtul jätta Üldkohtu otsus jõusse, kuid muuta selle põhjendusi. Käesolevas kohtuasjas tuleb seega käsitleda ka küsimusi, kas ja kuivõrd on põhjenduste niisugune asendamine („*substitution de motifs*”) apellatsioonimenetluses võimalik.

5. Euroopa Kohus peab lähemal ajal tegelema veel mitme õigusküsimusega teistes kolimiskartelliga seotud pooleliolevates apellatsioonimenetlustes.⁶

II. Vaidluse taust

6. Ziegler on pereettevõte, kelle registrijärgne asukoht on Brüsselis (Belgia) ning kes kuulub füüsilistele isikutele, kes kõik on ettevõtja asutajate järeltulijad, ja kahele valdusühingule, kes on samuti seotud Ziegleri perekonnaga.⁷ Suure osa Ziegleri tegevusest moodustab kolimisteenus, mida kuni 2003. aasta detsembrini pakkus ettevõtja üks osakond ja alates 2003. aasta detsembrist eraldi äriühing Ziegler Relocation SA (endine Euro Time), kes on osa Ziegleri kontsernist.⁸

7. Komisjoni uurimistulemuste kohaselt tegutses Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turul 1984. aastast kuni 2003. aastani kartell, milles osalesid kümme kolimisettevõtjat⁹ eri ajavahemikel¹⁰ ja eri määral.

8. Komisjon tuvastas vaidlusaluses otsuses, et nimetatud kartell oli ühe ja vältava rikkumise vormis kartell,¹¹ mis põhines kokku kolme liiki kokkulepetel:¹²

- *hinnakokkulepped*, millega asjaomased kolimisettevõtjad leppisid kokku oma teenuste eest klientidelt küsitavas tasus;
- kokkulepped tagasilükatud pakkumiste või pakkumise tegemata jätmise pealt rahalise hüvitamise süsteemi kohta (*komisjonitasud*); nende kaudu pidid rahvusvahelise kolimisteenuse tellimuse saanud ettevõtja konkurendid saama teatava rahalise hüvitise sõltumata sellest, kas nad ise tegid samuti selle tellimuse saamiseks pakkumise; nimetatud komisjonitasud olid klientidele märkamatuks kolimisteenuste lõpphinna sisse arvestatud;
- turu jagamise kokkulepped *fiktiivsete pakkumiste* vahendusel, mille tegi kliendile või kolivale isikule kolimisettevõtja, kellel ei olnud kavatsust kolimisteenust läbi viia – sel eesmärgil teatas ettevõtja oma konkurentidele hinna, kindlustusmäära ja ladustamiskulud, mida nad pidid fiktiivse teenuse eest küsima.

5 — Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-199/08: Ziegler vs. komisjon (EKL 2009, lk II-3507).

6 — Vt selle kohta kohtuasi C-429/11 P: Gosselin Group vs. komisjon jt; kohtuasi C-440/11 P: komisjon vs. Stichting Administratiekantoor Portielje jt; kohtuasi C-444/11 P: Team Relocations jt vs. komisjon, 24. mail 2012 esitasin ma ka ettepaneku kohtuasjas C-441/11 P: komisjon vs. Verhuizingen Coppens, ja 29. novembril 2012 esitasin ma ettepaneku kohtuasjas C-440/11 P: komisjon vs. Stichting Administratiekantoor Portielje jt. Euroopa Kohus tegi 6. detsembril 2012 otsuse kohtuasjas C-441/11 P: komisjon vs. Verhuizingen Coppens.

7 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 3.

8 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 2.

9 — Allied Arthur Pierre, Compas, Coppens, Gosselin, Interdean, Mozer, Putters, Team Relocations, Transworld ja Ziegler (vt nt vaidlusaluse otsuse põhjendus 345).

10 — Nende ajavahemike kestus oli alates kolmest kuust kuni üle 18 aasta.

11 — Vt eelkõige vaidlusalune otsus, põhjendused 307, 314 ja 345.

12 — Vt selle kohta vaidlusalune otsus, põhjendus 121, ning vaidlustatud kohtuotsus, punktid 10 ja 13–15.

9. Samal ajal kui komisjonitasusid ja fiktiivseid pakkumisi puudutavaid kokkuleppeid rakendati kartellikokkuleppe kogu kestuse jooksul (1984–2003), ei leidnud tõendamist hinnakokkulepete rakendamine pärast 1990. aasta maid.¹³

10. Lähtudes tuvastatud asjaoludest, järeldas komisjon vaidlusaluses otsuses, et asjaomased ettevõtjad on rikkunud EÜ artikli 81 lõiget 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, „olles leppinud otse või kaudselt kokku rahvusvaheliste kolimisteenuste hindades Belgias, jaganud omavahel osa sellest turust ja kasutanud mahhinatsioonide pakkumismenetlustes” eri ajavahemikel.¹⁴

11. Vaidlusalune otsus oli adresseeritud kokku 31 juriidilisele isikule, kellele komisjon määras rikkumise eest eri suurusega trahvid,¹⁵ millest osa tuleb tasuda üksinda, osa solidaarselt. Trahvisummade arvutamiseks kasutas komisjon vaidlusaluses otsuses meetodit, mis on esitatud 2006. aasta suunistes.

12. Vastavalt komisjoni järeldustele, mis on esitatud vaidlusaluse otsuse artikli 1 punktis j, osales Ziegler ajavahemikul 4. oktoobrist 1984 kuni 8. septembrini 2003, st kogu kartelli tegutsemise aja jooksul, kogu kartellis. Selle eest määrati talle vaidlusaluse otsuse artikli 2 punkti 1 kohaselt 9,2 miljoni euro suurune trahv solidaarvastutust kehtestamata.

13. Vaidlusaluse otsuse vastu taotles mitu selle adressaati esimeses kohtuastmes Üldkohtus tühistamishagi abil õiguskaitset.¹⁶

14. Üldkohus jättis 16. juuni 2011. aasta otsusega Ziegleri 3. juuni 2008. aasta hagi rahuldamata ja mõistis kohtukulud välja hagejalt.¹⁷

III. Menetlus Euroopa Kohtus

15. Ziegler esitas 25. augusti 2011. aasta dokumendiga käesoleva apellatsioonkaebuse. Ta palub Euroopa Kohtul

- tunnistada apellatsioonkaebus vastuvõetavaks ja põhjendatuks;
- tühistada Üldkohtu otsus ja teha kohtuasjas ise uus otsus;
- rahuldada Ziegleri esimeses kohtuastmes esitatud nõuded ja sellest tulenevalt tühistada vaidlusalune otsus või teise võimalusena tühistada selles otsuses talle määratud trahv või kolmanda võimalusena vähendada oluliselt trahvi summat;
- mõista mõlema kohtuastme kohtukulud välja komisjonilt.

16. Komisjon palub omakorda

13 — Vt selle kohta vaidlusalune otsus, põhjendused 123–153.

14 — Vaidlusalune otsus, artikkel 1.

15 — Trahvide suurus oli 1500–9 200 000 eurot.

16 — Vt selle kohta lisaks vaidlustatud kohtuotsusele Üldkohtu 16. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-204/08 ja T-212/08: Team Relocations jt vs. komisjon (EKL 2011, lk II-3569); 16. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-208/08 ja T-209/08: Gosselin Group jt vs. komisjon (EKL 2011, lk II-3639); 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-210/08: Verhuizingen Coppens vs. komisjon (EKL 2011, lk II-3713) ja 16. juuni 2011. aasta otsus kohtuasjas T-211/08: Putters International vs. komisjon (EKL 2011, lk II-3729).

17 — Rahuldamata jäeti ka Ziegleri taotlus peatada vaidlusaluse otsuse artikli 2 täitmine ja vabastada ta tagatiseks pangagarantii andmise kohustusest; vt Üldkohtu presidendi 15. jaanuari 2009. aasta määrus kohtuasjas T-199/08 R: Ziegler vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata) ja Euroopa Kohtu presidendi 30. aprilli 2010. aasta määrus kohtuasjas C-113/09 P [R]: Ziegler vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata).

- jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja asendada Üldkohtu otsuse teatavad põhjendused Euroopa Kohtu põhjendustega;
- teise võimalusena jätta tühistamishagi rahuldamata, ja
- mõista kohtukulud välja apellandilt.

17. Euroopa Kohtus toimus apellatsioonkaebuse üle kirjalik menetlus ja 24. oktoobril 2012 kohtuistung.

IV. Hinnang

18. Ziegler esitab oma apellatsioonkaebuses neli väidet, mis puudutavad mitmesuguseid õigusküsimusi liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise kohta, trahvisumma arvutamist ja komisjoni erapooletuse nõuet.

A. Sissejuhatavad küsimused

19. Enne Ziegleri apellatsioonkaebuse väidete sisulist käsitlemist tuleb arutada kahte sissejuhatavat küsimust, millest esimene puudutab komisjoni ühe osa argumentide ja teine Ziegleri argumentide teatavate aspektide vastuvõetavust.

1. Komisjoni taotluse – asendada kohtuotsuse teatavad põhjendused – vastuvõetavus

20. Apellatsioonkaebuse esimese ja teise väitega palub komisjon Euroopa Kohtul jätta vaidlustatud kohtuotsus muutmata, kuid palub asendada teatavad Üldkohtu põhjendused (prantsuse keeles: „*substitution de motifs*”). Komisjon leiab eriti esimeses väites, et Üldkohtul puudub kohustus määratleda asjaomane turg. Apellatsioonkaebuse teises väites ei nõustu komisjon muu hulgas sellega, nagu oleksid 2006. aasta suunised muutnud trahviotsuse põhjendamise nõudeid üldiselt rangemaks.

21. Ziegler märgib, et komisjoni taotlus on vastuvõetamatu, sest see on ebatäpne ja komisjonil puudub sellise taotluse esitamiseks põhjendatud huvi.

22. Ziegleri esimese vastuväite puhul piisab viitest sellele, et vastusest apellatsioonkaebusele nähtub piisavalt täpselt, millised osad vaidlustatud kohtuotsuse põhjendusest soovib komisjon asendada ja millised põhjendused on komisjoni arvates Üldkohtu esitatud põhjenduste asemel asjakohased. Seega ei pea komisjon vastupidi Ziegleri arvamusele tegema ettepanekut konkreetse sõnastuse osas.

23. Ziegleri teise vastuväite kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohus on tõepoolest juba varemgi pidanud põhjendatud huvi puudumise tõttu vastuvõetamatuks komisjoni teatud taotlusi, mis puudutavad kohtuotsuse põhjenduste asendamist.¹⁸ Põhjendatud huvi nõue, mis kehtib käesolevas kontekstis nii eelisseisundis olevate kui ka selles seisundis mitteolevate apellantide suhtes,¹⁹ eeldab seda, et apellatsioonkaebuse tulemused võivad tuua selle esitanud poolele mingit kasu.²⁰

18 — 6. oktoobri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P: GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt (EKL 2009, lk I-9291, punktid 23–26) ja 21. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-329/09 P: Iride vs. komisjon (punktid 48–51).

19 — Eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, punktid 23–26, ja 21. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-27/09 P: Prantsusmaa vs. People's Mojahedin Organization of Iran (EKL 2011, lk I-13427, punktid 43–50).

20 — 19. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-19/93 P: Rendo jt vs. komisjon (EKL 1995, lk I-3319, punkt 13, viimane lause); 14. septembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-550/07 P: Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals vs. komisjon (nn Akzo ja Akcrosi kohtuotsus, EKL 2010, lk I-8301, punktid 22 ja 23); eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, punkt 23, ja eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. People's Mojahedin Organization of Iran, punkt 43.

24. Viidatud kohtupraktika kohtuotsuse põhjenduste asendamise nõude vastuvõetamatus kohta puudutab siiski ainult juhtusid, kus komisjon ise esitab apellatsioonkaebuse või vastuapellatsioonkaebuse²¹ või kus ta palub Euroopa Kohtul muuta Üldkohtu otsuse väidetavalt ekslikke põhjendusi, kuigi need ei ole apellatsioonkaebuse ese.²²

25. Käesolevas asjas ei ole tegemist sellise juhtumiga, kuna komisjon ei ole (vastu)apellatsioonkaebust esitanud ega ole läinud Euroopa Kohtule esitatud suulistes või kirjalikes märkustes kaugemale Ziegleri apellatsioonkaebuse esemest – välja arvatud üks erand, mida ma käsitlen allpool.²³ Komisjon piirdus sisuliselt märkustega Üldkohtu otsuse kaitseks Ziegleri esitatud väidete vastu. Asjaomaste väidete raames palus komisjon asendada Üldkohtu põhjendused, kuid jätta otsuse resolutsioon muutmata.

26. Sellistel asjaoludel on kohtuotsuse põhjenduste asendamine apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt lubatud²⁴ ja ei ole oluline, kas Euroopa Kohus teeb seda omal algatusel, menetlusosalise taotlusel või ettepanekul. Kohus ei pea piirduma üksnes argumentidega, mille apellatsioonkaebuse esitaja on esitanud oma väidete põhjendamiseks, vastasel korral võib ta sattuda olukorda, kus ta on sunnitud oma otsuses tuginema vääradele õiguslikele kaalutlustele.²⁵ Asendades vaidlustatud kohtuotsuse õiguslikult ebaõige põhjenduse, tagab Euroopa Liidu Kohus menetlusökoonomia seisukohalt otstarbekal viisil, et aluslepingute tõlgendamisel ja kohaldamisel austatakse õigust (ELL artikli 19 lõike 1 teine lause).

27. Teisiti tuleb hinnata ainult komisjoni märkusi, mis puudutavad 40 miljoni euro suurust läve. Seda seetõttu, et kõnealust teemat käsitlevat Üldkohtu otsuse osa²⁶ ei ole Ziegler apellatsioonimenetluses vaidlustanud.²⁷ Järelikult ei saa ka komisjon nõuda kohtuotsuse selle osa põhjenduste asendamist.

28. Seda erandit arvestamata on aga komisjoni taotlus asendada Üldkohtu teatavad põhjendused vastuvõetav. Taotluse põhjendatust käsitlen ma käesolevas ettepanekus Ziegleri apellatsioonkaebuse vastavaid väiteid uurides.

29. Kui vaidlustatud kohtuotsuse teatavate osade põhjendused tuleb tõepoolest asendada, siis ei vii see – vastupidi komisjoni arvamusele – mitte apellatsioonkaebuse vastuvõetamatuks,²⁸ vaid põhjendamatuks tunnistamiseni, kuna selles osas on Ziegleri esitatud etteheited vaidlustatud kohtuotsuse suhtes tulemusetud (prantsuse keeles „*inopérant*”).²⁹

21 — Eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, punkt 15.

22 — Eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Iride vs. komisjon, punkt 48.

23 — Vt selle kohta allpool käesolev ettepanek, punkt 27.

24 — 9. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-71/09 P, C-73/09 P ja C-76/09 P: Comitato „Venezia vuole vivere” jt vs. komisjon (EKL 2011, lk I-4727, punkt 118) ja 9. juuni 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/09 P–C-470/09 P: Diputación Foral de Vizcaya vs. komisjon (punkt 171); samamoodi 9. juuni 1992. aasta otsus kohtuasjas C-30/91 P: Lestelle vs. komisjon (EKL 1992, lk I-3755, punktid 27 ja 28); 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-93/02 P: Biret International vs. nõukogu (EKL 2003, lk I-10497, punktid 59–65) ja 9. septembri 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-120/06 P ja C-121/06 P: FIAMM jt vs. nõukogu ja komisjon (EKL 2008, lk I-6513, eriti selle punkt 187).

25 — Selle kohta 27. septembri 2004. aasta määrus kohtuasjas C-470/02 P: UER vs. M6 jt (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 69) ja 21. septembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P: Rootsi jt vs. API ja komisjon (EKL 2010, lk I-8533, punkt 65).

26 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 56–63.

27 — Apellant vaidlustab vaidlustatud kohtuotsuse üksteisele järgnevad punktid 64–74, mis ei käsitle turuosade 40 miljoni euro suurust läve, vaid 5% suurust läve (vt selle kohta apellatsioonkaebuse esimene väide).

28 — 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-76/01 P: Eurocoton jt vs. nõukogu (EKL 2003, lk I-10091, punkt 52); 6. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-203/07 P: Kreeka vs. komisjon (EKL 2008, lk I-8161, punktid 42 ja 43) ja 29. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-520/09 P: Arkema vs. komisjon (EKL 2011, lk I-8901, punkt 31).

29 — 18. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-35/92 P: parlament vs. Frederiksen (EKL 1993, lk I-991, punkt 31); eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus FIAMM jt vs. nõukogu ja komisjon, punktid 187–189, ja eespool 19. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. People's Mojahedin Organization of Iran, punkt 79.

2. Komisjoni etteheide, mille kohaselt ei seadnud Ziegler haldusmenetluses liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise esinemist kahtluse alla

30. Komisjon rõhutab oma kirjalikes märkustes korduvalt, et haldusmenetluses ei kahelnud Ziegler kordagi liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise olemasolus, vaid esitas sellise väite alles kohtumenetluse käigus.

31. Menetlusökoonoomia seisukohast on see kahtlemata äärmiselt kahetsusväärne. Õiguslikult ei saa siiski midagi ette heita. Ükski liidu õigusnorm ei kohusta nimelt vaidlustama kõiki faktilisi või õiguslikke elemente kartelliasja käsitlevas haldusmenetluses ilma võimaluseta seda teha hiljem kohtumenetluses.³⁰ Seepärast on Ziegleri argument liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise kohta vastuvõetav.

B. Apellatsioonkaebuse sisuline hinnang

32. Vaidlusalune otsus võeti vastu enne Lissaboni lepingu jõustumist. Seetõttu on selle otsuse õiguslikul hindamisel määrava tähtsusega veel EÜ asutamislepingu sätteid Nice'i lepingust tulenevas redaktsioonis, nimelt EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud kartellikeeld ja põhjendamiskohustus vastavalt EÜ artiklile 253. Järgnevad kaalutlused saab siiski probleemideta üle kanda ELTL artikli 101 lõikele 1 ja artikli 296 teisele lõigule.

1. Liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatav mõjutamine (apellatsioonkaebuse esimene väide)

33. Ziegleri apellatsioonkaebuse esimene väide puudutab vaidlustatud kohtuotsuse punkte 64–74, milles Üldkohus käsitleb küsimust, kas kolimiskartell võis mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

34. EÜ artikli 81 lõige 1 keelab nimelt konkurentsivastased kokkulepped ettevõtjate vahel ainult juhul, kui need „võivad mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust”. See *tingimus, et mõju peab ulatuma liikmesriikidevahelisele kaubandusele*, piiritleb siseriikliku konkurentsioiguse ja liidu konkurentsioiguse kohaldamisalad.³¹

35. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei piisa sellest, kui kokkulepe mõjutab või võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust üksnes vähesel määral (st see mõju ei tohi olla väike),³² vaid mis tahes kokkulepe peab mõjutama asjaomast kaubandust „tuntavalt”.³³

36. Tuginedes liidu kohtute praktikale, sõnastas komisjon 2004. aasta suunistes teatavad kriteeriumid, mille alusel on võimalik hinnata, kas ettevõtjatevaheline kokkulepe mõjutab märgatavalt liikmesriikidevahelist kaubandust. Nende kriteeriumide hulka kuulub eelkõige ettevõtjatevahelises kokkuleppes osalejate kumuleeruvate turuosade 5% lävi kokkuleppega hõlmatud turgudel³⁴ (edaspidi ka „5%-kriteerium”).

30 — 1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-407/08 P: Knauf Gips vs. komisjon (EKL 2010, lk I-6371, punktid 89–91).

31 — 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig vs. komisjon (EKL 1966, lk 322 ja 389); 6. märtsi 1974. aasta otsus liidetud kohtuasjades 6/73 ja 7/73: Commercial Solvents vs. komisjon (EKL 1974, lk 223, punkt 31); 25. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-475/99: Ambulanz Glöckner (EKL 2001, lk I-8089, punkt 47) ja 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-238/05: Asnef-Equifax (EKL 2006, lk I-11125, punkt 33).

32 — 21. jaanuari 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-215/96 ja C-216/96: Bagnasco jt (EKL 1999, lk I-135, punkt 60); eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ambulanz Glöckner, punkt 48; eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax, punkt 34; 1. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-49/07: MOTOE (EKL 2008, lk I-4863, punkt 39) ja 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt vs. komisjon (EKL 2009, lk I-8681, punkt 36).

33 — Eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax, punkt 35, ja eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, punktid 37, 46 ja 66.

34 — Vt 2004. aasta suunised, punkti 52 alapunkt a ja punkt 53.

37. Ziegler leiab, et Üldkohus tegi just 5%-kriteeriumi tõlgendades ja kohaldades erinevaid vigu.

a) Vajadus määratleda asjaomane turg enne 5%-kriteeriumi rakendamist (apellatsioonkaebuse esimese väite esimene osa)

38. Apellant heidab esimese väite esimeses osas Üldkohtule ette, et kohus „vabastas” põhjendamatult komisjoni seoses 5%-kriteeriumiga kohustusest määratleda asjaomane turg.

39. See etteheide on suunatud Üldkohtu arutluskäigu vastu vaidlustatud kohtuotsuse punktides 66–72. Viidatud punktides lähtub Üldkohus kõigepealt kaalutlusest, et ühe turuosa arvutamine tähendab loogiliselt, et eelnevalt toimus selle turu määratlemine, ja et komisjonil oli 2004. aasta suuniste punkti 55 põhjal 5%-kriteeriumi rakendamiseks turu määratlemise kohustus.³⁵ Seejärel tuvastab Üldkohus, et komisjon ei täitnud kõnealust kohustust, kuna ta asjaomast turgu ei määratlenud.³⁶ Siiski leidis Üldkohus käesoleva kohtuasja asjaolude juures, et komisjon on sellegipoolest „tõendanud õiguslikult piisavalt”,³⁷ et 5% lävi oli ületatud. Määrava tähtsusega Üldkohtu järelduse jaoks oli tema hinnang, et komisjon esitas „piisavalt üksikasjaliku kirjelduse kõnealuse sektori kohta, mis hõlmab pakkumist, nõudlust ja geograafilist ulatust”.³⁸ Selles olukorras leiab Üldkohus, et „erandkorras” võis komisjon tugineda 5%-kriteeriumile, teostamata otsesõnu turu määratlust tema 2004. aasta suuniste tähenduses.³⁹

40. Ziegler väidab, et vaidlustatud kohtuotsus ei ole selles suhtes piisavalt põhjendatud, igal juhul on aga esitatud põhjendused vastuolulised ja ebatäpsed.

41. Järgnevalt käsitlen ma kõigepealt väidet põhjenduste puudulikkuse kohta (vt alljärgnev punkt i), enne kui võtan vaatluse alla õigusaktidest tulenevad nõuded, millele peab vastama turu määratlemine seoses 5%-kriteeriumiga (vt allpool, punkt ii) ja uurin lühidalt Ziegleri väidet turu määratlemise sisuliste puuduste kohta (vt allpool, punkt iii).

i) Väide põhjenduste puudulikkuse ja vastuolulisuse kohta

42. Kõigepealt heidab Ziegler Üldkohtule ette, et see ei ole esitanud ühtegi põhjendust, miks ta „vabastas” komisjoni 5%-kriteeriumi rakendamisel kohustusest määratleda asjaomane turg. Kohtuotsuse põhjendused on igal juhul vastuolulised.

43. Vastupidi komisjoni arvamusele on kõnealune väide apellatsioonkaebuse esitaja teiste turu määratlemist puudutavate sisuliste etteheidete hulgas iseseisva tähtsusega. Seda seetõttu, et olenemata sellest, kas Üldkohus esitas turu määratlemisele *sisuliselt* õiged või liiga kõrged nõuded, peab ta kohtuotsust *vormilises tähenduses* nõuetekohaselt põhjendama: kohtul tuleb esitada põhjendused, mis tema hinnangul olid esimeses kohtuastmes tehtud otsuse seisukohast määrava tähtsusega.

35 — Vaidlustatud kohtuotsus, punktid 66 ja 67.

36 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 68.

37 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 69.

38 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 70.

39 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 72.

44. Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 36 koostoimes artikli 53 esimese lõiguga näeb ette, et kohtuotsustes sedastatakse põhjused, millel need rajanevad. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab kohtuotsuse põhjendus näitama selgelt ja üheselt Üldkohtu arutluskäiku, et huvitatud isik saaks teada vastuvõetud otsuse põhjenduse ja Euroopa Kohus saaks teostada kohtulikku järelevalvet.⁴⁰ Samuti ei tohi Üldkohtu otsuse põhjendused olla vastuolulised.⁴¹

45. Esmapilgul tundub tõepoolest, et Üldkohtu arutluskäik on käesoleval juhul väga vastuoluline. Seda seetõttu, et ühelt poolt sedastab Üldkohus, et komisjoni vaidlusaluses otsuses puudub seoses 5%-kriteeriumi rakendamisega asjaomase turu määratlus,⁴² teiselt poolt tõdeb Üldkohus aga, et komisjon esitas seoses „rahvusvaheliste kolimisteenustega Belgias” „piisavalt üksikasjaliku kirjelduse kõnealuse sektori kohta, mis hõlmab pakkumist, nõudlust ja geograafilist ulatust”.⁴³ Peale selle on Üldkohus arvamisel, et turu määratlemine on 5%-kriteeriumi rakendamiseks küll kohustuslik, kuid leiab samal ajal, et komisjon võis käesoleval juhul tugineda nimelt kõnealusele 5%-kriteeriumile, „teostamata otsesõnu turu määratlust [...]”.⁴⁴

46. Lähemal vaatlusel ilmneb, et Üldkohus sõnastas oma otsuse lihtsalt kohmakalt. Seda seetõttu, et Üldkohtu otsuse kõnealuste osade omavahelisest seosest tuleneb piisava selgusega, et vaidlusalune otsus sisaldab komisjonipoolset turu kirjeldust („rahvusvahelised kolimisteenused Belgias”) ja et Üldkohtu hinnangul on see kirjeldus piisav, et käsitada seda turu tegeliku määratlemisena ja võtta see aluseks 5%-kriteeriumi kohaldamisel. Hea tahtmise korral ei tundu Üldkohtu seisukohad kõnealuses küsimuses vastupidi esmamuljele vastuolulised.

47. Üldkohtu märkused võimaldavad muu hulgas ka piisava selgusega mõista, miks loobus Üldkohus „erandkorras” „kõrvale heitmast” komisjoni kirjeldust 5%-kriteeriumi kohta. Üldkohus lähtus nimelt sellest, et asjaomase sektori kirjeldus vaidlusaluses otsuses sisaldas kogu vajalikku teavet 5%-kriteeriumi kohaldamise jaoks ja oli seega samaväärne turu määratlusega, mis oli Üldkohtu hinnangul tegelikult vajalik.

48. Väide põhjenduste puudulikkuse ja vastuolulisuse kohta tuleb niisiis tagasi lükata.

ii) Turu määratlemisele õigusaktidest tulenevad nõuded

49. Lisaks väidab apellant, et vaidlusalune otsus ei sisalda vastupidi Üldkohtu seisukohale asjaomaste teenuste ja kõnealuse turu täpset määratlust, sest ühe sektori („rahvusvahelised kolimisteenused Belgias”) pelk kirjeldus ei saa olla võrdväärne asjaomase turu täieliku määratlemisega.

50. Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud tingimus, et selles tähenduses mõju peab ulatuma liikmesriikidevahelisele kaubandusele, ei näe mingil juhul alati ette turu määratlemise kohustust. Seda seetõttu, et märgatavat mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele on võimalik tõendada ka turgu määratlemata, näiteks juhul, kui on olemas pidepunktid selle kohta, et ettevõtjate teatava käitumise eesmärk on takistada märkimisväärses ulatuses ekspordi teistesse liikmesriikidesse või impordi teistest liikmesriikidest.⁴⁵

40 — 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-259/96 P: nõukogu vs. de Nil ja Impens (EKL 1998, lk I-2915, punktid 32 ja 33); 2. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-202/07 P: France Télécom vs. komisjon (EKL 2009, lk I-2369, punkt 29) ja 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-280/08 P: Deutsche Telekom vs. komisjon (EKL 2010, lk I-9555, punkt 136).

41 — Üldkohtu põhjenduste vasturääkivuse kontrollimise näited sisalduvad nt 8. juuli 1999. aasta otsuses kohtuasjas C-49/92 P: komisjon vs. Anic Participazioni (EKL 1999, lk I-4125, punkt 202) ja 13. märtsi 2012. aasta otsuses kohtuasjas C-380/09 P: Melli Bank vs. nõukogu (punkt 41); vt lisaks 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-47/07 P: Masdar (UK) vs. komisjon (EKL 2008, lk I-9761, punkt 76).

42 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 68.

43 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 70.

44 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 72.

45 — 2004. aasta suunised, punkt 25.

51. Kui aga konkurentsiasutus või kohus tugineb spetsiaalselt 5%-kriteeriumile, selleks et tõendada märgatava mõju ulatumist liikmesriikidevahelisele kaubandusele, siis on turu määratlemine hädavajalik. Seda seetõttu, et asjaomast turgu eelnevalt määratlemata ei ole võimalik kindlaks määrata turuosi. Selle kohta sedastas Üldkohus õigesti, „et ühe turuosa arvutamine tähendab loogiliselt, et eelnevalt toimus selle turu määratlemine”.⁴⁶

52. Nagu komisjon siiski õigesti rõhutab, ei pea asjaomase turu kirjeldus 5%-kriteeriumi rakendamiseks olema tingimata sama täpne kui turu määratlemine, mille alusel hinnatakse konkureerivate ettevõtjate käitumist. Õigusaktidest tulenevad nõuded turu määratlusele võivad olla olenevalt määratlemise eesmärgist pigem erinevad. Üldjuhul peab määratlus olema seda täpsem, mida komplekssemad on majanduslikud seosed ja mida ulatuslikum on nende hindamiseks vajalik analüüs, näiteks turgu valitseva seisundi esinemise ja kuritarvitamise tuvastamisel vastavalt EÜ artiklile 82 (nüüd ELTL artikkel 102) või turu arengut prognoosivate otsuste tegemisel teatavates koondumiste kontrolli menetlustes.

53. Apellant arvab seega ekslikult, et turu määratlemist tuleb alati mõista ühteviisi ja et komisjon oleks pidanud käesoleval juhul 5%-kriteeriumi rakendamise eeldusena kirjeldama turgu sama täpselt, kui see on tavapärane muudel juhtudel.

54. Minu arvates võis Üldkohus õigusnormi rikkumata tuvastada, et komisjoni viide „Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turule”, mis hõlmab kõiki kolimisteenuseid, mida pakuti Belgiast muusse riiki või vastupidi, ja mille on tellinud kas eraisikud, ettevõtjad või avalik-õiguslikud asutused,⁴⁷ määratles käesoleva juhtumi asjaoludel piisavalt täpselt turu, et rakendada 5%-kriteeriumi.⁴⁸

55. Ka 2004. aasta suunistest ei tulene – vastupidi Ziegleri arvamusele – turu määratlemiseks rangemaid nõudeid.

56. Vastupidi komisjoni arvamusele sisaldavad 2004. aasta suunised küll enamat kui pelgalt kokkuvõtet senisest kohtupraktikast, mis käsitleb mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele. Seda seetõttu, et viidatud suunistes määratleb komisjon „liikmesriikidevahelise kaubandusmõju kontseptsiooni rakendamise metoodika”⁴⁹ ja märgib, et teatavatel tingimustel jätab ta algamata menetluse asjaomaste ettevõtjate suhtes ega määra trahve.⁵⁰ Viidatud suuniste avaldamisega võttis komisjon endale siduva kohustuse, mida ta peab liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamisega seotud majanduslike asjaolude hindamisel talle antud kaalutlusruumi kasutades täitma.⁵¹ Hinnates seda, kas ettevõtjate käitumine võib EÜ artiklite 81 ja 82 (nüüd ELTL artiklid 101 ja 102) tähenduses märgatavalt mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, ei tohi komisjon ilma mõjuva põhjuseta kasutada teistsugust metoodikat, kui on esitatud 2004. aasta suunistes.

57. Sisuliselt piirduvad 2004. aasta suunised siiski äärmiselt napi tõdemusega, et 5%-kriteeriumi rakendamiseks tuleb eelnevalt „määratleda asjaomane turg”.⁵² Käesolevas asjas vaidlusalust küsimust selle kohta, kui üksikasjalikult tuleb turgu määratleda, ei ole 2004. aasta suunistes käsitletud.

46 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 66.

47 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 11, ja vaidlusalune otsus, põhjendus 2.

48 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 70.

49 — 2004. aasta suunised, punkt 3.

50 — 2004. aasta suunised, punkti 50 viimane ja eelviimane lause.

51 — Selle kohta 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt vs. komisjon (nn Dansk Rørindustri kohtuotsus, EKL 2005, lk I-5425, punkt 211); 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-167/04 P: JCB Service vs. komisjon (EKL 2006, lk I-8935, punktid 207 ja 208); eespool 28. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Arkema vs. komisjon, punkt 88, ja 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-272/09 P: KME jt vs. komisjon (EKL 2011, lk I-12789, punkt 100); samas tähenduses selle kohta ka, aga seoses riigiabiõigusega nt 5. oktoobri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-288/96: Saksamaa vs. komisjon (EKL 2000, lk I-8237, punkt 62); vt lisaks – väljaspool konkurentsioigust – 1. detsembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 190/82: Blomefield vs. komisjon (EKL 1983, lk 3981, punkt 20).

52 — 2004. aasta suunised, punkt 55.

58. Isegi asjaolu, et 2004. aasta suunistes on viidatud teatisele asjaomase turu mõiste kohta,⁵³ ei anna vastupidi Ziegleri arvamusele alust kaugemale ulatuvateks järeldusteks. Seda seetõttu, et viimati nimetatud teatis ei välista samuti, et asjaomase turu määratlus peab olema olenevalt lahendatavast konkurentsiasjast rohkem või vähem üksikasjalik. Teatise asjaomase turu mõiste kohta on koguni öeldud, et turu määratlemine on tihedalt seotud ühenduse konkurentsipoliitika eesmärkidega⁵⁴ ja võib „uuritava konkurentsiküsimuse iseloomust olenevalt” viia erinevate tulemusteni.⁵⁵ Seega jätab viidatud teatis turu määratlemisel piisavalt kaalutlusruumi konkreetse juhtumi asjaoludele vastavaks käsitlemiseks.

59. Käesoleva kohtuasjaga sarnastel võrdlemisi lihtsatel asjaoludel oleks muu hulgas tõhusa ja ressursse säästva haldustegevuse nõuetega põhimõtteliselt vastuolus see, kui komisjon peaks 5%-kriteeriumi rakendamiseks turgu määratledes kasutama rohkem ressursse kui tingimata vajalik.

60. Kokkuvõttes tuleb seega tagasi lükata Ziegleri väide turu määratlemisele õigusaktidest tulenevate nõuete kohta.

iii) Väidetavad sisulised puudused turu määratlemisel

61. Lõpuks väidab apellant, et teenuste ja turu kirjeldus, mida Üldkohus käesoleval juhul aktsepteeris („rahvusvahelised kolimisteenused Belgias”), on sisu poolest ebakorrektnenii asjaomase turu kui ka kõnealuse geograafilise turu määratlemise osas.

62. Ziegleri kõnealune väide on suunatud vaidlustatud kohtuotsuse punkti 71 vastu, milles Üldkohus märgib, et „komisjonil oli õigus järeldada, et asjaomased teenused olid rahvusvahelised kolimisteenused Belgias” ja „komisjon tuvastas õigustatult, et see turg on asjaomane turg”.

63. Apellant tugineb vaidlustatud kohtuotsuse selle osa vaidlustamisel eelkõige kaalutlustele rahvusvaheliste kolimisteenuste asendatavuse kohta, kusjuures apellandi märkused puudutavad nii pakkumist kui ka nõudlust.

64. Seejuures on apellant siiski jätnud ilmselt tähelepanuta, et küsimuse puhul, kuidas pakkumine ja nõudlus teataval turul toimivad ja kas kõnealused kolimisteenused on vastastikku asendatavad, ei ole tegemist õigusküsimusega, vaid faktiküsimusega, mis ei ole apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu kontrollitav õigusküsimus, välja arvatud juhul, kui on moonutatud Üldkohtule esitatud tõendeid, mida käesolevas asjas ei ole väidetud.⁵⁶

65. Seega tuleb Ziegleri vastuväited Üldkohtu vaidlusaluse, turu määratlemist käsitleva arutluskäigu kohta vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata.

66. Eeltoodust järeldub, et apellatsioonkaebuse esimese väite esimese osaga ei saa nõustuda.

53 — Vt komisjoni teatis asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses (EÜT 1997, C 372, lk 5; ELT eriväljaanne 08/01, lk 155), millele on viidatud 2004. aasta suuniste 41. joonealuses märkuses.

54 — Teatis asjaomase turu mõiste kohta, punkt 10.

55 — Teatis asjaomase turu mõiste kohta, punkt 12.

56 — 17. septembri 1996. aasta määrus kohtuasjas C-19/95 P: San Marco vs. komisjon (EKL 1996, lk I-4435, punkt 39) ning 1. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-136/92 P: komisjon vs. Brazzelli Lualdi jt (EKL 1994, lk I-1981, punkt 49); 29. septembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-521/09 P: Elf Aquitaine vs. komisjon (EKL 2011, lk I-8947, punkt 68); eespool 24. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Comitato „Venezia vuole vivere” vs. komisjon, punkt 149, ja 19. juuli 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-628/10 P ja C-14/11 P: AOI jt vs. komisjon jt (nn AOI kohtuotsus, punkt 85).

b) Tõendamine, et käesolevas asjas on 5% lävi ületatud (apellatsioonkaebuse esimese väite teine osa)

67. Teise võimalusena väidab Ziegler esimese väite teises osas, et Üldkohus rikkus kohtuotsuse põhjendamise kohustust ja võistlevuse põhimõtet, kui ta tuvastas, et kartelliosaliste kombineeritud turuosa on käesoleval juhul „oluliselt suurem 5% lävest”.

68. Apellandi etteheited on eelkõige suunatud vaidlustatud kohtuotsuse punkti 71 kahe viimase lause vastu, milles Üldkohus täheldab, et „5% turuosa läve saavutamata jätmiseks peaks turu suurus olema vähemalt 435 miljonit eurot” ja lisab, et „ainus viis kõnealuse turu sellise suuruse saavutamiseks oleks lähtuda palju laiemast turust kui rahvusvaheliste kolimisteenuste turg Belgias, ehkki komisjon tuvastas õigustatult, et see turg on asjaomane turg.”

69. Ziegler vaidlustab siinkohal Üldkohtu tuvastuse, et 435 miljoni euro suurune käive on võimalik saavutada ainult palju laiemal turul kui „Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turul”. Ziegleri arvates ei ole see Üldkohtu seisukoht mingil juhul põhjendatud ja ta leiab lisaks, et selle sedastuse aluseks võetud seisukohti ei ole esimese astme menetluses pooltega võistlevas menetluses arutatud.

70. Kumbki väide ei ole asjakohane.

71. Enesestmõistetavaid asjaolusid ei ole vaja lähemalt selgitada. Sama kehtib vaidlustatud kohtuotsuse kõnealuse osa kohta: on endastmõistetav, et kartelliosaliste väiksematest turuosadest saab lähtuda ainult siis, kui – asjaomaste ettevõtjate väljaselgitatud tehinguid aluseks võttes – eeldatakse märkimisväärselt suuremat turumahtu. Seetõttu ei olnud vajadust kohtuotsuse põhjendustes pikemalt käsitleda Üldkohtu arvutusi, mille kohaselt peaks asjaomase turu maht olema 435 miljonit eurot, et kartelliosaliste turuosad langeksid kahekohaliselt väärtuselt (Üldkohtu tuvastuse järgi ligikaudu 30%⁵⁷) 5%-ni.

72. Mis puudutab Üldkohtu arvutuste aluseks võetud arvnäitajaid, siis vastupidi Ziegleri väitele arutati neid küll menetlusosalistega. Asjaomased arvud esitas komisjon oma kirjalikus vastuses Üldkohtu küsimustele esimese astme menetluses⁵⁸ ja Ziegleril oli igal ajal võimalus nende kohta arvamust avaldada. Pealegi selgub vaidlustatud kohtuotsusest, et Üldkohus esitas Zieglerile esimese astme kohtuistungil koguni sõnaselgeid küsimusi kõnealuse teema kohta.⁵⁹

73. Apellant väidab sellega seoses ekslikult, et komisjoni esitatud arvandmed ei ole usaldusväärsed. Üldkohus tuvastas küll vaidlustatud kohtuotsuses komisjoni hindamisvea, mis mõjutab turumahu väljaarvutamist.⁶⁰ Sellest ei saa siiski tervikuna järeldada, et komisjoni esitatud arvandmetest ei saa üldse lähtuda.

74. Igal juhul on komisjoni esitatud andmete õigsus ja usaldusväärsus faktiliste asjaolude ja tõendite hindamise küsimus ja seda ei saa Euroopa Kohus appellatsioonimenetluse käigus kontrollida, välja arvatud siis, kui tõendeid on moonutatud.⁶¹ Kuna Ziegler ei ole esitanud ühtegi väidet asjaolude või tõendite moonutamise kohta, peab ta järgima seda, kuidas Üldkohus on vaidlustatud kohtuotsuses tuvastanud faktilisi asjaolusid ja hinnanud tõendeid.

75. Eeltoodud kaalutluste põhjal tuleb ka appellatsioonkaebuse esimese väite teine osa tagasi lükata.

57 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkti 71 kolmas lause.

58 — Komisjoni 22. märtsi 2010. aasta kirjalike märkuste punktis 15 on arvutatud Belgia rahvusvaheliste kolimisteenuste turu kogumahuks 67,5 miljonit eurot, kui jätta kõrvale kolimisettevõtjate allhankena saadud käive.

59 — Vt vaidlustatud kohtuotsus, punkt 71: „Kolmandaks tunnistas hageja vastuseks Üldkohtu küsimustele ise samuti, [...]”.

60 — Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 71 märgib Üldkohus sõnaselgelt, et ta kohandab komisjoni hinnangut turuosa suuruse kohta, et vältida allhankena osutatud kolimisteenuste osutamises saadud käibe kahekordset arvestamist.

61 — Vt selle kohta eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

c) Küsimus, kas 5% läve ületamine on piisav, et jaatada märgatavat mõju kaubandusele (apellatsioonkaebuse esimese väite kolmas osa)

76. Apellatsioonkaebuse esimese väite kolmandas osas, mis on samuti esitatud teise võimalusena, vaidlustab Ziegler vaidlustatud kohtuotsuse punkti 73, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Lõpuks, nagu komisjon õigustatult märkis, piisab 2004. aasta suuniste punktis 53 esitatud positiivse eelduse raames sellest, kui vaid üks kahest alternatiivsest tingimustest on täidetud, et tõendada liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatavat mõjutamist.”

77. Apellant on seisukohal, et Üldkohus on teinud kohtuotsuse selles osas vea, kuna ta järeldas märgatavat mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele üksnes olukorrast, et kartelliosaliste kombineeritud turuosa ületab väidetavalt 5% läve. See on Ziegleri arvates vastuolus nii kohtupraktika kui ka 2004. aasta suuniste punktiga 53.

78. On õige, et liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise küsimust tuleb hinnata kõiki konkreetse juhtumi asjaspepuutuvaid asjaolusid arvesse võttes. Seda seetõttu, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt peab liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamiseks olema kokkuleppes kõigi objektiivsete õiguslike või faktiliste asjaolude põhjal piisavalt suure tõenäosusega võimalik järeldada, et see kokkulepe mõjutab või võib mõjutada otseselt või kaudselt liikmesriikidevahelist kaubandust viisil, mis võib kahjustada liikmesriikidevahelise ühtse turu eesmärkide saavutamist.⁶²

79. Liidusisese kaubavahetuse mõjutamine tuleneb üldjuhul mitme sellise teguri koosmõjust, mis eraldi võetuna ei ole tingimata määrava tähtsusega.⁶³ See ei välista siiski, et konkreetset juhul kerkib kõigi õiguslike ja faktiliste asjaolude hulgast, mida tuleb arvesse võtta, esile üksainus aspekt – nimelt see, et turuosa on oluliselt suurem 5% lävest –, mis juba üksi võimaldab teha piisavalt kindla järelduse liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise kohta.⁶⁴

80. Käesoleval juhul võib siiski kokkuvõttes jääda lahtiseks küsimus, kas ainuüksi asjaolu, et 5%-kriteerium on täidetud, võis õigustada eeldust, et esines liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatava mõjutamise oht. Nagu komisjon nimelt õigesti rõhutab, iseloomustasid kõnealust kolimiskartelli veel kaks tunnust, mille põhjal võis Üldkohus – ka olenemata sellest, et on ületatud turuosa 5% lävi – lähtuda liikmesriikidevahelise kaubanduse märgatavast mõjutamisest.

81. Üldkohtu tuvastuste kohaselt hõlmas kolimiskartell ühelt poolt kõiki rahvusvahelisi kolimisteenuseid, mida iseloomustas asjaolu, et neid pakuti Belgiast muusse riiki või vastupidi. Seega hõlmas kartellikokkulepe kogu liikmesriigi territooriumi. Selline kartellikokkulepe on juba oma olemuselt siseriiklike turgude lõhestatusele kaasaaitav, takistades turgude omavahelist põimumist, mis on asutamislepingute eesmärk.⁶⁵

62 — 9. juuli 1969. aasta otsus kohtuasjas 5/69: Völk (EKL 1969, lk 295, punkt 5); 6. mai 1971. aasta otsus kohtuasjas 1/71: Cadillon (EKL 1971, lk 351, punkt 6); 11. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 42/84: Remia jt vs. komisjon (EKL 1985, lk 2545, punkt 22); eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bagnasco jt, punkt 47; eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax, punkt 34, ja eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, punkt 36.

63 — 15. detsembri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-250/92: DLG (EKL 1994, lk I-5641, punkt 54); eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bagnasco jt, punkt 47; eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax, punkt 35, ja eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, punkt 37.

64 — Selle kohta 1. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas 19/77: Miller International Schallplatten vs. komisjon (EKL 1978, lk 131, punkt 9) ja 25. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 107/82: AEG-Telefunken vs. komisjon (nn AEG kohtuotsus, EKL 1983, lk 3151, punktid 56–58); 7. juuni 1983. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 100/80-103/80: Musique Diffusion française jt vs. komisjon (EKL 1983, lk 1825, punkt 86 koostoimes punktiga 82) peeti märgatava mõju eeldusena piisavaks isegi väiksemat turuosa kui 5%.

65 — 17. oktoobri 1972. aasta otsus kohtuasjas 8/72: Vereeniging van Cementhandelaren vs. komisjon (EKL 1972, lk 977, punkt 29); eespool 62. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Remia jt vs. komisjon, punkti 22 lõpuosa; eespool 31. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax, punkt 37, ja eespool 32. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Erste Group Bank jt vs. komisjon, punkt 38.

82. Teisalt puudutas kolimiskartell, milles osalesid olulised kolimisettevõtjad, kelle asukoht on Belgias ja väljaspool Belgiat,⁶⁶ just rahvusvahelist kolimist Belgiast muusse riiki või vastupidi, mistõttu pidi see juba oma olemuselt märkimisväärselt mõjutama liikmesriikidevahelist piiriülest kaubandust.⁶⁷

83. Mõlemast täiendavast vaatenurgast oli Üldkohus käesoleval juhul 5%-kriteeriumi käsitledes täielikult teadlik.⁶⁸ Seega ei ole asjakohane Üldkohtule ette heita, et tema seisukoht kaubanduse märgatava mõjutamise kohta tugines ainuüksi sellele, et ületatud on 5% lävi, olgugi et käesoleval juhul võiks vaidlustatud kohtuotsuse punkti 73 pealiskaudsel ja kontekstist eraldi vaatlemisel selline mulje jääda.

84. Kokkuvõttes ei saa Üldkohtule ette heita, et see oleks jätnud tähelepanuta EÜ artikli 81 lõikes 1 sätestatud tingimuse, mille kohaselt peab mõju ulatuma liikmesriikidevahelisele kaubandusele.

85. Teistsugune seisukoht ei tulene ka 2004. aasta suuniste punktist 53, millega komisjon võttis endale kaalutlusruumi teostamise eesmärgil siduva kohustuse.⁶⁹ Viidatud sätte kohaselt võib liidusese kaubanduse märgatavast mõjutamisest 5% läve ületamise põhjal lähtuda küll ainult siis, kui kõnealune kokkulepe *võib juba oma laadilt* mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust. See täiendav tingimus on siiski raskekujulise piirangu puhul, mis esineb seoses käesoleva kartelliga, mis Üldkohtu tuvastuste kohaselt hõlmab lisaks *rahvusvahelise*, st piiriülese kolimisteenuse osutamist, ilma mingi kahtluseta täidetud.

86. Seega ei ole alust ette heita ka 2004. aasta suuniste punkti 53 rikkumist.

87. Eeltoodu põhjal on apellatsioonkaebuse esimese väite kolmas osa põhjendamatu, mistõttu tuleb esimene väide tervikuna tagasi lükata.

2. Trahvisumma kindlaksmääramise põhjendused (apellatsioonkaebuse teine väide)

88. Ziegleri apellatsioonkaebuse teine väide on suunatud vaidlustatud kohtuotsuse punktide 88–94 vastu. Apellant heidab Üldkohtule ette, et see esitas seoses trahvisumma arvutamisega liiga madalaid nõudeid vaidlusaluse otsuse põhjendustele ja jättis seetõttu ühelt poolt tähelepanuta liidu õigusaktide põhjendamise kohustuse ja teiselt poolt põhiõiguse õiglasele menetlusele (vt selle kohta allpool punkt a). Teise võimalusena väidab apellant, et Üldkohus rikkus „võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtet” ega põhjendanud kohtuotsust piisavalt (vt selle kohta allpool punkt b).

89. Eeltoodud väidete taust on 2006. aasta suunistega kehtestatud uus komisjoni praktika arvutada kartelliasjas trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatav summa teatud protsendina asjaomase ettevõtja müügiväärtusest.⁷⁰ Olenevalt rikkumise raskusastmest võib trahvi põhisumma olla 0–30% müügiväärtusest,⁷¹ hoiataval eesmärgil kohaldatav summa arvutatakse kui põhisummale lisatav summa, mis moodustab 15–25% müügiväärtusest.⁷²

66 — Trahviotsuse adressaatide asukoht on osaliselt Belgias ja osaliselt väljaspool Belgiat (vt vaidlusalune otsus, artikkel 4).

67 — Samamoodi ka seoses reisikorraldajate tegevusega 1. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 311/85: Vlaamse Reisbureau (EKL 1987, lk 3801, punkt 18).

68 — Vt selle kohta Üldkohtu märkused kolimiskartelli osutatavate teenuste kohta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 11 ning Üldkohtu märkused „asjaomase sektori kirjelduse kohta” vaidlustatud kohtuotsuse punktides 70 ja 71, seega vahetult enne käesolevas asjas vaidlusalust punkti 73.

69 — Vt selle kohta eespool käesolev ettepanek, punkt 56.

70 — Kuidas aluseks võetavat müügiväärtust täpselt kindlaks määrata, on sätestatud 2006. aasta suuniste punktides 13–18.

71 — Vt 2006. aasta suunised, punkt 19.

72 — Vt 2006. aasta suunised, punkt 25.

90. Üldkohus leiab, et sel viisil trahvide arvutamine eeldab kõrgendatud nõudeid trahviotsuste põhjendustele. Üldkohtu märkuse kohaselt ei või komisjon põhimõtteliselt piirduda sellega, et ta põhjendab üksnes trahvi kvalifitseerimist teatavatesse raskusastmetesse (käesoleval juhul „väga raskeks”), jättes põhjendamata trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatava summa arvutamisel arvesse võetud müügiväärtuse osakaalu.⁷³

91. Siiski pidas Üldkohus käesolevas asjas piisavaks, et komisjon võttis trahvisumma arvutamisel *üksikasjalikumalt selgitamata* aluseks 17-protsendilise osakaalu müügiväärtusest, põhjendades seda vaid rikkumise „väga raske” laadiga.⁷⁴ Selline põhjendus võib Üldkohtu hinnangul olla piisav vaid siis, „kui komisjon kohaldas kõige raskematele rikkumistele ette nähtud vahemiku alumisele piirile väga lähedast määra, mis on muu hulgas väga soodne hagejale. Nimelt ei ole sellises olukorras suunistes sisalduvast põhjendusest kaugemale minev täiendav põhjendus vajalik. Kui komisjon oleks soovinud kohaldada kõrgemat määra, oleks ta pidanud esitama üksikasjalikuma põhjenduse”.⁷⁵

92. Eeltoodud arutluskäik ajendab Zieglerit Üldkohtule ette heitma, et see küll nõustus teoreetiliselt sellega, et trahvi arvutamise põhjendamise kohustusele tuleb esitada kõrgemad nõuded, kuid jättis need konkreetset juhul komisjoni suhtes kohaldamata, tehes selles osas komisjonile erandi.

a) Väide põhjendamiskohustusest lubamatu erandi tegemise kohta (apellatsioonkaebuse teise väite esimene osa)

93. Ziegleri apellatsioonkaebuse teise väite peamise etteheite kohaselt jättis Üldkohus tähelepanuta komisjoni konkurentsi valdkonna otsuste põhjendamiskohustusele õigusaktidest tulenevad nõuded, nimelt ühelt poolt esmasest õigusest tuleneva liidu õigusaktide põhjendamise nõude koostoimes 2006. aasta suunistega, ja teiselt poolt nõuded, mis tulenevad põhiõigusest õiglasele menetlusele.

i) EÜ artiklis 253 (nüüd ELTL artikli 296 teine lõik) sätestatud põhjendamiskohustus

94. Mis puudutab kõigepealt liidu õigusaktide põhjendamise kohustust, siis tugineb Ziegler sellega seoses ELTL artiklile 296. Õigupoolest kuulub aga käesoleval juhul kohaldamisele veel EÜ artikkel 253,⁷⁶ mis ei sätesta siiski – käesolevas asjas huvipakkuvas osas – liidu õigusaktide põhjendamise kohustusele teistsuguseid õiguslikke nõudeid kui ELTL artikli 296 teine lõik.

95. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab EÜ artiklis 253 nõutav põhjendus vastama asjassepuutuva akti laadile ja sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud liidu institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikul tel mõista võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli.⁷⁷

73 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 92 koostoimes punktiga 91; hoiataval eesmärgil kohaldatava summa kohta vt lisaks sama kohtuotsus, punkt 94.

74 — Vaidlusalune otsus, põhjendused 543 ja 556, ning vaidlustatud kohtuotsus, punktid 93 ja 94.

75 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 93.

76 — Vt selle kohta eespool käesolev ettepanek, punkt 32.

77 — 4. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 24/62: Saksamaa vs. komisjon (EKL 1963, lk 143 ja 155); 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon vs. Sytraval ja Brink's France (EKL 1998, lk I-1719, punkt 63); 10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-413/06 P: Bertelsmann ja Sony vs. Impala (EKL 2008, lk I-4951, punkt 166) ja eespool 56. joonealuses märkuses viidatud AOI kohtuotsus, punkt 72; samamoodi 20. märtsi 1957. aasta otsus kohtuasjas 2/56: Geitling vs. Ülemamet (EKL 1957, lk 11 ja 37) ja 26. novembri 1975. aasta otsus kohtuasjas 73/74: Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique jt vs. komisjon (nn Papiers peints kohtuotsus, EKL 1975, lk 1491, punkt 30).

96. Nagu Euroopa Kohus on rõhutanud, on liidu õigusaktide põhjendamise kohustusel eriline tähtsus, kui tegemist on kartelliasjas trahvisumma kindlaksmääramisega. Komisjon peab muu hulgas selgitama, kuidas ta kaalus ja hindas arvessevõetud elemente.⁷⁸

97. Vastupidi sellele, mida näib arvavat Ziegler, ei tähenda see siiski mingil juhul, et komisjon peab igas kartelliasjas põhjendama trahvisumma kindlaksmääramist ühtviisi üksikasjalikult. Samuti ei nähtu 2006. aasta suunistest, et trahvide arvutamise põhjendamise kohustuse suhtes kehtivaid nõudeid oleks üldiselt ja põhimõtteliselt karmistatud, millest Üldkohus oleks saanud komisjonile käesolevas asjas erandi teha.

98. Pigem on ka kartelliasjas trahvi määramise menetlustes endiselt asjakohane, et komisjoni otsuse põhjendamise laadi ja ulatuse hindamisel tuleb arvesse võtta üksikjuhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks.⁷⁹

99. Lisaks ilmneb kohtupraktikast, et komisjoni väljakujunenud otsustuspraktikaga kooskõlas olevat otsust võib põhjendada kokkuvõtlikult, täpsemalt viitega nimetatud praktikale.⁸⁰ Sama kehtib ka siis, kui asjaomase otsuse vastuvõtmine toimub kontekstis, mis on huvitatud isikutele hästi tuttav.⁸¹ Ei ole nõutud, et põhjendus täpsustaks kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna otsuse põhjenduste vastavust EÜ artikli 253 nõuetele tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja asjaomase valdkonna õiguslikku regulatsiooni silmas pidades.⁸²

100. Kui võtta aluseks eeltoodud kriteerium, siis leidis Üldkohus käesoleval juhul õigesti, et vaidlusaluses otsuses oli trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatud summa kindlaksmääramine piisavalt põhjendatud.

101. Vaidlusalune otsus sobib ilma probleemideta komisjoni uue halduspraktikaga, mis kartelliasjade osas on läbipaistvalt esitatud 2006. aasta suunistes. Viidatud suunised sisaldavad juba niigi rohkesti selgitusi, mida komisjon ei pidanud vaidlusaluses otsuses kordama. Nii on suunistes eelkõige öeldud, et „hindade määramise, turu jagamise ja tootmise piiramise horisontaalkokkulepped, mis on üldjuhul salajased”, on niisiis *raskekujulised piirangud*, mille eest „karistatakse [...] karmilt”; suunistes on sel puhul ette nähtud põhisumma arvutamine „astmestiku kõrgemal tasemel” osakaaluna 0–30% müügiväärtusest, millele lisandub hoiataval eesmärgil kohaldatav summa, mis moodustab 15–25% müügiväärtusest.⁸³

102. Väga raske rikkumisena, mille eesmärk oli mõjutada hindade määramist ja jagada pakkumised kartelliosaliste vahel, kuulus kõnealune kartell kahtlemata just sellesse kategooriasse ja talle tuli järelikult 2006. aasta suuniste kohaselt määrata trahv, mille põhisumma pidi olema „astmestiku kõrgemal tasemel” osakaaluna 0–30% müügiväärtusest, millele lisandub hoiataval eesmärgil kohaldatav summa, mis moodustab 15–25% müügiväärtusest.

78 — Eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus KME jt vs. komisjon, punkt 101; 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-386/10 P: Chalkor vs. komisjon (EKL 2011, lk I-13085, punkt 61) ja 8. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-389/10 P KME Germany jt vs. komisjon (EKL 2011, lk I-13125, punkt 128).

79 — Eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Deutsche Telekom vs. komisjon, punkt 131, ja eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Elf Aquitaine vs. komisjon, punkt 150.

80 — Eespool 77. joonealuses märkuses viidatud Papiers peintsi kohtuotsus, punkt 31; 11. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-295/07 P: komisjon vs. Département du Loiret (EKL 2008, lk I-9363, punkt 44) ja eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Elf Aquitaine vs. komisjon, punkt 155.

81 — 26. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-335/09 P: Poola vs. komisjon (punkt 152), ja 15. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-417/11 P: nõukogu vs. Bamba, punkt 54.

82 — Eespool 77. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus komisjon vs. Sytraval ja Brink's France, punkt 63; eespool 77. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bertelsmann ja Sony vs. Impala, punktid 166 ja 178; eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Deutsche Telekom vs. komisjon, punkt 131, ja eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Elf Aquitaine vs. komisjon, punkt 150.

83 — 2006. aasta suunised, punktid 23 ja 25 koostoimes punktidega 21 ja 22.

103. See, et trahvi põhisumma osakaaluna 17% müügiväärtusest, nagu komisjon selle lõpuks määras, paikneb astmestiku 0–30% müügiväärtusest kõrgemal tasemel, on ilmselge ega vaja lähemat selgitamist. Kui üldse, siis võiks küsida vaid seda, kas 17% osakaal on tõepoolest astmestiku kõrgemal tasemel, nagu 2006. aasta suunised ette näevad,⁸⁴ või on kindlaks määratud osakaal liiga väike. Selles osas puudub aga Ziegleril õigustatud huvi lähemate selgituste vastu, sest madalam protsendimäär on talle kõrgemast soodsam.⁸⁵ Teisiti ei ole see ka hoiataval eesmärgil kohaldatava summa puhul, mida komisjon rakendas, ja mis on 17% müügiväärtusest, sest ka viimati nimetatud näitaja paikneb ettenähtud vahemikus 15–25% müügiväärtusest küllaltki madalal tasemel.⁸⁶

104. Kindlasti on mõeldav, et konkreetse juhtumi eripärasid arvestades võib kartelliasjas mõnikord võtta trahvi põhisumma arvutamisel aluseks väiksema müügiväärtuse osakaalu, kui on ette nähtud 2006. aasta suunistes; seda võimaldab sõnaselgelt eelkõige väljend „üldjuhul”, mida on suunistes kasutatud.⁸⁷ Vastupidi Ziegleri arvamusele ei saa sellest siiski järeldada, et trahviotsuse põhjendamiskohustusele tuleb esitada üldiselt kõrgemad nõuded. Komisjon peab trahviotsuse põhjendamisel konkreetse juhtumi erilisi asjaolusid arvesse võtma ainult siis, kui ta on sellistest asjaoludest tõepoolest teadlik. Kui ettevõtja omalt poolt teab asjaoludest, mis võivad õigustada seda, et trahvisumma arvutamisel võetakse aluseks väiksem müügiväärtuse osakaal, kui on suunistes ette nähtud, on tema kohuseks komisjoni neist teavitada. Teadaolevalt ei ole Ziegler siiski väitnud, et ta oleks seoses trahvi põhisumma või hoiataval eesmärgil kohaldatava summa arvutamisega konkreetselt sellistele pidepunktidele tuginenud.

105. Lõpuks peavad trahviotsuste põhjendamisele õigusaktidest tulenevad nõuded olema seda kõrgemad, mida keerukam on asjaomane juhtum ja mida suurem on müügiväärtuse osakaal, mille alusel komisjon arvutab trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatava summa.⁸⁸ Põhjendamiskohustuse mõtte ja eesmärgiga on kooskõlas, et komisjoni selgitused peavad olema seda üksikasjalikumad, mida kaugemale läheb asjaomane sanktsioon suunistes ette nähtud miinimumnõuetest. Seda seetõttu, et sel määral suureneb ka asjaomaste ettevõtjate huvi saada teada põhjustest, miks käsitles komisjon asjaomast juhtumit eriti rangelt. See puudub aga käesolevas kohtuasjas, mille asjaolud ei ole eriti keerukad ja mille puhul on komisjon trahvi arvutamisel võtnud aluseks võrdlemisi väikese osakaalu müügiväärtusest.

106. Kokkuvõttes kohaldas Üldkohus õigusaktidest tulenevaid nõudeid vaidlusaluse otsuse põhjenduste kontrollile õigesti. Väide põhjendamiskohustuse rikkumise kohta on seega põhjendamatu.

ii) Põhiõigus õiglasele menetlusele

107. Lisaks väitele üldiste põhjendamisnõuete rikkumise kohta heidab Ziegler Üldkohtule ette põhiõiguseks oleva õiguse õiglasele menetlusele rikkumist ja tugineb seejuures Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK”)⁸⁹ artiklile 6 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta”) artiklile 47.

108. Selle kohta tuleb kõigepealt märkida, et vaieldamatult ei tuginenud Ziegler kõnealusele rikkumisele esimese astme menetluses. Vastupidi Ziegleri arvamusele ei ole seejuures ka tegemist vaidlusaluse otsuse põhjendamise suhtes Üldkohtus esitatud kriitika täiendamise või edasiarendamisega, vaid vastuvõetamatu uue väitega täiesti teistsuguste õigusnormide rikkumise kohta. See, et Euroopa Inimõiguste Kohus on vahepeal võib-olla vastu võtnud uuemaid otsuseid EIÕK

84 — Vt veel kord 2006. aasta suunised, punkt 23.

85 — Põhjendatud huvi kriteeriumi kohta liidu õigusaktide põhjendamise hindamisel vt eespool käesolev ettepanek, punkt 98.

86 — Vt veel kord 2006. aasta suunised, punkt 25.

87 — Vt 2006. aasta suunised, punkti 23 teine lause.

88 — Vt selle kohta ka vaidlustatud kohtuotsus, punkt 92.

89 — Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon.

artikli 6 kohta, ei muuda faktilist või õiguslikku olukorda, mis õigustaks uue väite esitamist. Eelkõige ei saa selline uus väide olla Euroopa Kohtu apellatsioonimenetluses väite sisulise käsitlemise ese⁹⁰ (Euroopa Ühenduste Kohtu 19. juuni 1991. aasta kodukorra⁹¹ artikli 42 lõige 2 koostoimes artikliga 118).

109. Isegi juhul, kui pidada Ziegleri väidet, mis käsitleb põhiõigust õiglasele menetlusele, vastuvõetavaks, oleks see siiski igal juhul põhjendamatu.

110. Liidu õigusaktide põhjendamise kohustuse ja õiguse õiglasele menetlusele vahel esineb kaheldamatult seos. Seda seetõttu, et ainult siis, kui puudutatud isik saab nõuetekohaselt teavet teatava meetme võtmise põhjuste kohta, saab ta hinnata, kas on mõtet taotleda selle vastu õiguskaitset, ja pädevad kohtud saavad asjakohaselt kontrollida asjaomase meetme õiguspärasust.

111. Nagu aga eespool märgitud,⁹² olid käesolevas asjas vaidlusaluse otsuse põhjendamise tingimused nõuetekohaselt täidetud. Seda seetõttu, et koostoimes 2006. aasta suunistega olid trahvisumma arvutamise alused selgesti mõistetavad ja neid oli võimalik õiglase kohtumenetluse raames hõlpsasti kontrollida.

112. Täiesti alusetu on lõpuks apellandi väide, et Üldkohus ei kasuta nõuetekohaselt oma täielikku hindamispädevust, kui ta nõustub niisuguse põhjendusega nagu vaidlusaluses otsuses. Ziegler ei esitanud ühtegi märkust selle kohta, kuidas oleks Üldkohus pidanud vaidlusalust otsust üksikasjalikumalt kontrollima. Eelkõige ei ole Ziegler esitanud ühtegi pidepunkti selle kohta, et just komisjoni esitatud põhjendused käesolevas asjas trahvisumma arvutamise kohta oleksid muutnud võimatuks või vähemalt raskendanud vaidlusaluse otsuse täielikku faktilist või õiguslikku kohtulikku kontrolli.

113. Kokkuvõttes tuleb Ziegleri väide, mis puudutab põhiõigust õiglasele menetlusele, vastuvõetamatuse ja igal juhul põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

b) Teise võimalusena esitatud väide võrdse kohtlemise põhimõtte ja kohtuotsuste põhjendamise kohustuse rikkumise kohta (apellatsioonkaebuse teise väite teine osa)

114. Teise võimalusena heidab apellant Üldkohtule ette, et see eiras vaidlustatud kohtuotsuses komisjonile põhjendamiskohustusest erandit tehes võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtet ning jättis lisaks oma otsuse piisavalt põhjendamata.

i) Võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõte

115. Võrdse kohtlemise põhimõte – mida mõnikord nimetatakse võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtteks⁹³ – on liidu õiguse üldpõhimõte, mis on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 20 ja 21.⁹⁴ Euroopa Kohus on kartelliasjades trahvi määramist käsitlevates otsustes korduvalt tunnustanud kõnealuse põhimõtte tähtsust.⁹⁵

90 — Eespool 51. joonealuses märkuses viidatud Dansk Rørindustri kohtuotsus, punktid 88 ja 89; eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus France Télécom vs. komisjon, punkt 60, ja eespool 56. joonealuses märkuses viidatud AOI kohtuotsus, punkt 111.

91 — Kuna apellatsioonkaebus esitati enne 1. novembrit 2012, on selle vastuvõetavuse hindamisel määrava tähtsusega Euroopa Ühenduste Kohtu 19. juuni 1991. aasta kodukord.

92 — Vt selle kohta eespool käesolev ettepanek, punktid 94–106.

93 — Vt nt 12. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-300/04: Eman ja Sevinger (EKL 2006, lk I-8055, punkt 57).

94 — Eespool 20. joonealuses märkuses viidatud Akzo ja Akcrosi kohtuotsus, punkt 54.

95 — 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-280/98 P: Weig vs. komisjon (EKL 2000, lk I-9757, punktid 63–68); 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-291/98 P: Sarrió vs. komisjon (EKL 2000, lk I-9991, punktid 97–100); eespool 51. joonealuses märkuses viidatud Dansk Rørindustri kohtuotsus, punkt 304; ja hiljutine eespool 56. joonealuses märkuses viidatud AOI kohtuotsus, punkt 58; vt lisaks minu 12. jaanuari 2012. aasta ettepanek AOI kohtuotsusele, ettepaneku punktid 48–53.

116. Apellandi väitel seisnes kõnealuse põhimõtte rikkumine selles, et Üldkohus käsitleb käesoleva kohtuasjaga sarnast olukorda, kus trahv arvutatakse osakaaluna 17% müügiväärtusest, põhjendamatult sarnaselt olukorraga, kus aluseks võib võtta 15% müügiväärtusest.

117. Ziegleri eeltoodud väited on väga ebamääraseks ja näivad rajanevat pelgalt hüpoteetilisel võrdlusel täiesti teoreetilise ja täpsustamata tüüpilise juhtumiga, kus komisjon ei võta trahvi arvutamisel aluseks – nagu käesolevas asjas – mitte 17%, vaid 15% müügiväärtusest.

118. Apellandi argumentide ebatäpsuse tõttu on mul tõsised kahtlused, kas asjaomast väidet saab selles osas üldeldse vastuvõetavaks pidada.⁹⁶

119. Igal juhul ei ole selline väide põhjendatud.

120. Trahvi arvutamine ei ole mehaaniline protsess, mille käigus oleks iga kartelli kohta võimalik matemaatiliselt täpselt ette kindlaks määrata, millist osakaalu müügiväärtusest tuleb kasutada määratava trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatava summa arvutamiseks. Trahvisumma prognoositavus kuni viimase komakohani ei oleks muu hulgas ka asjakohane, sest see hõlbustaks kartelliosalistel oma õigusvastase tegevuse „hinna” eelnevalt välja arvutamist ja kalkuleerimist, kas tasuvam on õigusvastane või õiguspärane äritegevus.

121. Sellepärast peab komisjonile kui konkurentsiasutusele kartellis osalenud ettevõtjatele trahvi määramises jääma teatav kaalutlusruum müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel, mille alusel trahv arvutada.⁹⁷ See, et käesoleval juhul on asjaomane määr 17% ja mõnes teises kartelliasjas 15% müügiväärtusest, on trahvi arvutamisele omane, ja seda ei saa võrdse kohtlemise põhimõttele tuginedes vaidlustada, kuni komisjon ei ületa endale ise suunistes kaalutlusõiguse teostamiseks ette nähtud piire.⁹⁸

122. Tasakaalustamaks komisjoni kaalutlusõigust müügiväärtuse osakaalu kindlaksmääramisel, millel rajaneb trahvisumma arvutamine, on liidu kohtutel komisjoni trahviotsuste suhtes täielik hindamispädevus (ELTL artikkel 261 koostoimes määruse nr 1/2003 artikliga 31).⁹⁹ Ziegleri esitatud hüpoteetilises näites võiks Üldkohus niisiis juhul, kui ta peab osakaalu 15% müügiväärtusest asjakohasemaks ja õiglasemaks, asendada sellega omal äranägemisel komisjoni määratud osakaalu 17% ja seeläbi vähendada määratud trahvisummat.

123. Eeltoodu põhjal tuleb Ziegleri võrdse kohtlemise põhimõttele tuginev väide tagasi lükata.

96 — Apellandi väidete täpsusele esitatavate õiguslike nõuete kohta vt nt eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *France Télécom vs. komisjon*, punkt 55; 11. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-227/04 P: *Lindorfer vs. nõukogu* (EKL 2007, lk I-6767, punktid 82–84) ja 24. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-369/09 P: *ISD Polska jt* (EKL 2011, lk I-2011, punkt 66).

97 — Komisjoni kaalutlusruumi kohta kartelliasjas trahvi arvutamisel vt üldiselt 29. juuni 2006. aasta otsus kohtuasjas C-308/04 P: *SGL Carbon vs. komisjon* (EKL 2006, lk I-5977, punkt 46); 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-407/04 P: *Dalmine vs. komisjon* (EKL 2007, lk I-829, punkt 133) ja 10. mai 2007. aasta otsus kohtuasjas C-328/05 P: *SGL Carbon vs. komisjon* (EKL 2007, lk I-3921, punkt 43).

98 — Vt selle kohta eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *JCB Service vs. komisjon*, punkt 205; 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: *Prym ja Prym Consumer vs. komisjon* (EKL 2009, lk I-7415, punkt 98) ja 19. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-549/10 P: *Tomra Systems jt vs. komisjon* (punktid 104–108).

99 — Vt lisaks eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *KME jt vs. komisjon*, punktid 103 ja 106; eespool 78. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Chalkor vs. komisjon*, punktid 63 ja 67, ja eespool 78. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *KME Germany jt vs. komisjon*, punktid 130 ja 133.

ii) Nõuded vaidlustatud kohtuotsuse põhjendustele

124. Lisaks väidab Ziegler, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse põhjendamise kohustust. Põhjenduste puudulikkus seisneb selles, et Üldkohus aktsepteeris käesoleval juhul komisjoni otsust määrata kindlaks hoiataval eesmärgil kohaldatav summa osakaaluna 17% müügiväärtusest, tuginedes ainult väga raskele rikkumisele. See kujutab endast Üldkohtu poolt täpsustamata kõrvalekaldumist 2006. aasta suuniste punktist 25, mis näeb ette „teatava hulga tegurite” arvessevõtmist.

125. Üldkohtu kohustus kohtuotsuseid põhjendada tuleneb Euroopa Kohtu põhikirja artiklist 36 koostoimes artikli 53 esimese lõiguga. Nagu juba mainitud, peab kohtuotsuse põhjendus näitama selgelt ja üheselt Üldkohtu arutluskäiku, et huvitatud isik saaks teada vastuvõetud otsuse põhjenduse ja Euroopa Kohus saaks teostada kohtulikku kontrolli.¹⁰⁰

126. Käesoleval juhul selgitas Üldkohus piisavalt, miks ta pidas õiguspäraseks hoiataval eesmärgil kohaldatavat summat, mis moodustab 17% müügiväärtusest: Üldkohus viitas oma vahetult eelnenud kaalutlustele trahvi põhisumma arvutamise kohta ja põhjendas viidet sellega, et esiteks on mõlema faktori arvutamise „vahemiku alampiir sama” ja teiseks kasutas ka komisjon vaidlusaluses otsuses mõlema arvutuse ühesuguste põhjenduste esitamisel ristviiteid.¹⁰¹

127. Seega nähtub Üldkohtu arutluskäik kõnealuses küsimuses selgelt ja üheselt vaidlustatud kohtuotsusest. Ziegler võib olla sisuliselt teistsugusel arvamusel kui Üldkohus. Ainuüksi see asjaolu ei anna siiski tunnistust vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste puudulikkusest.¹⁰²

128. Väide vaidlustatud kohtuotsuse puuduliku põhjendamise kohta on seega põhjendamatu.

129. Möödaminnes olgu mainitud, et Ziegleri õiguslik seisukoht 2006. aasta suuniste punktide 22 ja 25 kohta ei ole ka sisuliselt veenev. Neis punktides sisalduv komisjoni üldine sedastus, et ta võtab hoiataval eesmärgil kohaldatava summa kindlaksmääramisel „arvesse teatava hulga tegureid”, kirjeldab väga üldiselt komisjoni halduspraktikat ega tähenda tingimata, et komisjon peaks igal konkreetsel juhul kõigile neile asjaoludele tuginema ja selles osas oma otsust põhjalikult põhjendama. See, millised asjaolud on tähtsad ja kui paljude asjaoludega on tegemist, sõltub pigem konkreetse juhtumi asjaoludest. Teadaolevalt ei ole Ziegler käesoleval juhul esitanud konkreetseid väiteid selle kohta, et trahvi põhisumma ja hoiataval eesmärgil kohaldatava summa kindlaksmääramisel oleks tulnud arvesse võtta veel muid asjaolusid, mille komisjon tähelepanuta jättis.

130. Seega on apellatsioonkaebuse teine väide osaliselt vastuvõetamatu ja osaliselt põhjendamatu.

3. Komisjoni objektiivne erapooletus (apellatsioonkaebuse kolmas väide)

131. Apellatsioonkaebuse kolmas väide on suunatud vaidlustatud kohtuotsuse punktide 103–107 vastu, milles Üldkohus käsitleb Ziegleri kahtlust komisjoni erapooletuses. Ziegler väidab, et Üldkohus ei ole oma otsust selles osas nõuetekohaselt põhjendanud ning on lisaks rikkunud põhiõigust õiglasele menetlusele ja põhiõigust heale haldusele.

132. Selle väite taust on tõdemus, et komisjon käsitab ennast kartellikokkuleppe ohvrina. Ziegler leiab, et komisjon, kes oli ühtlasi nii ohver kui ka kohtumõistja, ei oleks tohtinud kolimiskartelli suhtes otsust teha.

100 — Vt eespool käesolev ettepanek, punkt 44, ja 40. joonealune märkus.

101 — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 94.

102 — 7. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-362/05 P: Wunenburger vs. komisjon (EKL 2007, lk I-4333, punkt 80) ja 20. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas C-583/08 P: Gogos vs. komisjon (EKL 2010, lk I-4469, punkt 35).

133. Apellant leiab niisiis, et käesoleva juhtumi eripärad kahjustasid komisjoni erapooletust. Seevastu ei sea Ziegler üldiselt kahtluse alla liidu kartelliõiguse rakendamist olemasolevas süsteemis, sealhulgas komisjoni kui konkurentsiasutuse institutsionaalset rolli.

a) Vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste väidetav puudulikkus (apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimene osa)

134. Kõigepealt heidab Ziegler Üldkohtule ette, et see jättis vastamata tema esimeses kohtuastmes esitatud väitele komisjoni objektiivse erapooletuse kohta. Apellandi arvates käsitles Üldkohus oma otsuses ainult subjektiivse, mitte aga objektiivse erapooletuse nõuet. Seetõttu on vaidlustatud kohtuotsus puudulikult põhjendatud.

135. Vaidlust ei ole selle üle, et apellant heidab ette Üldkohtu otsuste põhjendamise kohustuse rikkumist (Euroopa Kohtu põhikirja artikkel 36 koostoimes artikli 53 esimese lõiguga), kui ta väidab, et Üldkohus jättis vastamata esimeses kohtuastmes talle esitatud hagi väitele.¹⁰³ Apellatsioonimenetluses tuleb Euroopa Kohtul eelkõige kontrollida, kas Üldkohus vastas õiguslikult piisavalt kõigile hageja esitatud argumentidele.¹⁰⁴

136. Käesolevas asjas käsitles Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 103–107 – olgugi et lühidalt – Ziegleri esimeses kohtuastmes esitatud väidet komisjoni erapoolikuse kohta ja põhjendas, miks tuleb Ziegleri hagi asjaomane väide tagasi lükata.

137. Tuleb nõustuda sellega, et seejuures ei teinud Üldkohus selgesti vahet objektiivse ja subjektiivse erapooletuse vahel. See on kahtlemata kahetsusväärne. Vaidlustatud kohtuotsuse märkuste sisuline õigsus – käesolevas asjas seega küsimus, kas objektiivsele erapooletusele tuleb esitada samasugused nõuded nagu subjektiivsele – ei ole siiski Üldkohtu põhjendamiskohustuse küsimus, vaid materiaalõiguslik küsimus.¹⁰⁵ Asjaolu, et Üldkohus jõudis sisuliselt teistsuguse järelduseni kui apellant, ei saa iseenesest olla aluseks vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduste puudulikkusele.¹⁰⁶

138. Seega ei ole apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimene osa põhjendatud.

b) Põhiõigus õiglasele menetlusele ja heale haldusele (apellatsioonkaebuse kolmanda väite teine osa)

139. Peale selle heidab Ziegler ette, et rikutud on tema õigust õiglasele menetlusele ja heale haldusele. Rikkumine seisneb selles, et komisjon oli käesoleval juhul „kohtunik oma kohtuasjas”. Apellant tugineb sel eesmärgil EIÕK artiklile 6 ning põhiõiguste harta artiklitele 47 ja 41.

103 — 1. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-283/90 P: Vidrányi vs. komisjon (EKL 1991, lk I-4339, punkt 29); 17. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-68/91 P: Moritz vs. komisjon (EKL 1992, lk I-6849, punktid 37–39) ja eespool 102. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gogos vs. komisjon, punkt 29.

104 — Eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus France Télécom vs. komisjon, punkt 41.

105 — Vt selle kohta minu märkused apellatsioonkaebuse kolmanda väite teise osa kohta (allpool käesolev ettepanek, punktid 139–150).

106 — Eespool 102. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wunenburger vs. komisjon, punkt 80, ja eespool 102. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Gogos vs. komisjon, punkt 35.

140. Komisjon ei ole kohus EIÕK artikli 6 ja põhiõiguste harta artikli 47 tähenduses.¹⁰⁷ Euroopa Liidu konkurentsiasutuse peab komisjon siiski järgima õigust heale haldusele, mis on põhiõiguste harta artikli 41 kohaselt liidu õiguse üldpõhimõte.¹⁰⁸ Viidatud artikkel näeb muu hulgas ette, et igal juhul on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi *erapooletult*.

141. Erapooletuse nõue hõlmab kahte aspekti: *subjektiivne erapooletus*, mis tähendab, et ükski asjaomase asutuse teenistuja ei ilmuta mingil viisil erapoolikust ega isiklikke eelarvamusi, ja *objektiivne erapooletus*, mis tähendab, et peab olema piisavaid tagatisi, et välistada põhjendatud kahtlusi asjaomase asutuse erapoolikuse kohta.¹⁰⁹

142. Käesolevas asjas esitatud apellatsioonkaebuse ese on ainult teine aspekt, st objektiivse erapooletuse nõue. Ziegler on seisukohal, et komisjon ei saanud olla kõnealust asja käsitledes objektiivselt erapooletu, sest ta on ise kolimiskartelli üks peamisi ohvreid ja komisjoni teenistujad ise soovisid saada fiktiivseid pakkumisi¹¹⁰ (*sic!*). Selle jättis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuses tähelepanuta.

143. Käesoleva apellatsioonkaebuse lahendamisel võib jääda lahtiseks küsimus, kas Üldkohus peaks vaidlusaluse otsuse tühistama objektiivse erapooletuse rikkumise korral pädevuse puudumise tõttu – nagu väidab Ziegler – või seetõttu, et on rikutud õigust heale haldusele. Seda seetõttu, et igal juhul puuduvad käesolevas asjas pidepunktid selle kohta, nagu oleks Üldkohus jätnud tähelepanuta mis tahes puudused komisjoni objektiivse erapooletuse osas.

144. Eelkõige ei saa komisjoni objektiivse erapooletuse puudumine seisneda ainult selles, et komisjon algatab menetluse ja rakendab sanktsioone kartelli suhtes, kes on põhjustanud Euroopa Liidule rahalist kahju.¹¹¹ Komisjon on selles suhtes samasuguses olukorras nagu riiklikud asutused, kes tegelevad näiteks maksupetturite ja maksudest kõrvalehoidjatega, ja nagu kohaliku omavalitsuse asutused, kes menetlevad parkimiskorra rikkumisi. Ziegler väidab küll, et komisjonil on võrreldes nimetatud riiklike või kohaliku omavalitsuse asutustega palju suurem omapoolne huvi nii liidu institutsioonina kui ka kolimisteenust kasutanud teenistujate tööandjana, kuid ei esita selle argumendi toetuseks ühtegi üksikasjalikku selgitust.¹¹²

107 — 29. oktoobri 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 209/78-215/78 ja 218/78: van Landewyck jt vs. komisjon (EKL 1980, lk 3125, punkt 81) ja eespool 64. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Musique Diffusion française jt vs. komisjon, punkt 7); samamoodi ka hiljutine Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. septembri 2011. aasta otsus Menarini vs. Itaalia (kogumikus *Recueil des arrêts et décisions*’s veel avaldamata, kaebus nr 43509/08, punktid 58 ja 59), mis puudutab Itaalia konkurentsiasutust Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato.

108 — See, et kartelliasja käsitlevas komisjoni haldusmenetluses ei kuulu kohaldamisele Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47, vaid artikkel 41, nähtub ka 25. oktoobri 2011. aasta otsusest kohtuasjas C-109/10 P: Solvay vs. komisjon (EKL 2011, lk I-10329, punkt 53, viimane lause) ja 25. oktoobri 2011. aasta otsusest kohtuasjas C-110/10 P: Solvay vs. komisjon (EKL 2011, lk I-10439, punkt 48, viimane lause).

109 — Selle kohta – mis puudutab kohtute erapooletust – 19. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-308/07 P: Gorostiaga Atxalandabaso vs. parlament (EKL 2009, lk I-1059, punkt 46) ja 15. detsembri 2011. aasta määrus kohtuasjas C-411/11 P: Altner vs. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 15); vt lisaks Euroopa Inimõiguste Kohtu 27. augusti 2002. aasta otsus Didier vs. Prantsusmaa (*Recueil des arrêts et décisions* 2002-VII, kaebus nr 58188/00, punkt 2).

110 — Kohtumenetluse keeles: „[...] des fonctionnaires de la Commission étaient impliqués en tant que demandeurs de devis de complaisance fournis par les entreprises de déménagement concernées [...]”.

111 — Samamoodi ka kohtujurist Cruz Villalóni 26. juuni 2012. aasta ettepanek kohtuasjas C-199/11: Otis jt (ettepaneku punktid 56–71), milles kohtujurist käsitleb sarnast probleemi komisjoni algatatud tsiviilkohtumenetluse seisukohast kartelli moodustanud ettevõtjate vastu. Euroopa Kohus andis käesoleva kohtuasja pooltele 24. oktoobril 2012. aastal toimunud kohtuistungil võimaluse esitada eelmaintud ettepaneku kohta märkusi.

112 — Sellega seoses väärib märkimist, et apellant ei tsiteerinud vaidlusaluse otsuse põhjendust 598 õigesti. Erinevalt sellest, mida väidab Ziegler, ei pidanud komisjon end selles põhjenduses mingil juhul kolimiskartelli „üheks peamistest ohvritest”. Pigem on otsuses palju üldsõnalisemalt märgitud, et „Belgia ja rahvusvahelised avalikud institutsioonid” „näivad kuuluvat” fiktiivsete pakkumuste „peamiste ohvrite” hulka. Samamoodi on see komisjoni poolt Üldkohtus esitatud hagiavastusega, mille punktile 1 Ziegler viitab: ka seal märgib komisjon ainult üldsõnaliselt, et füüsiliste isikute hulgas, keda kõnealune kolimisteenus puudutas, olid Euroopa institutsioonide, kaasa arvatud komisjoni teenistujad.

145. Lõpuks on objektiivse erapooletuse seisukohalt määrava tähtsusega, et asjaomase asutuse töökorralduses võetakse vajalikud meetmed, mille eesmärk on vältida õigussubjektide silmis mis tahes erapoolikuse ilmingut. Selleks tuleb eelkõige tagada, et õigusrikkumise tõttu ei algataks menetlusi ega rakendaks sanktsioone talitus, keda rikkumine on mõjutanud.

146. Menetlusedokumentidest ega poolte suulistest märkustest, mille nad esitasid Euroopa Kohtu istungil, ei nähtu ühtegi konkreetset pidepunkti selle kohta, et komisjon oleks käesoleval juhul jätnud vajalikud meetmed võtmata. Komisjonisiselt vastutavad kolimisteenuste tellimise ja konkurentsirikkumiste menetlemise eest kaks erinevat ja üksteisest täiesti sõltumatut talitust. Tuleb mõnda, et mõlemad talitused peavad küll juhinduma kõigi komisjoniliikmete kolleegiumi otsustest,¹¹³ kuid need talitused kuuluvad erinevate volinike vastutusalasse.¹¹⁴

147. Ka selles osas ei erine Euroopa institutsioonide struktuuri olukord oluliselt näiteks valla omast, kus kõik ametiasutused – nii omavalitsuse eelarve kui ka parkimiskorra rikkumise menetlemise eest vastutavad asutused – alluvad vallavanema, vallavalitsuse või vallavolikogu ühisele poliitilisele juhtimisele. Sama kehtib riigiasutuste kohta, kes tegelevad maksupetturite ja maksudest kõrvalehoidjatega: Nad on kokkuvõttes – isegi juhul, kui nad on konkreetsetes asjades sõltumatud – ikkagi osa samast riiklikust struktuurist nagu asutused, mis tegelevad riigieelarve haldamisega. Ainuüksi eelkirjeldatud olukord ei anna alust kahelda kõnealuste asutuste objektiivses erapooletuses.¹¹⁵

148. Tagasi tuleb lükata ka Ziegleri argument, mille kohaselt soovisid komisjoni teenistujad saada fiktiivseid pakkumisi. Seda seetõttu, et ühelt poolt ei ole Euroopa Kohtule esitatud ühtegi tõendit selle kohta, et komisjoni teenistujad oleksid palunud kolimisettevõtjatelt pakkumisi, teades või ka üksnes kahtlustades, et need on fiktiivsed. Ka kohtuistungil esitatud küsimused ei võimaldanud täpsustada Ziegleri sellekohaseid väga üldsõnalisi ja täiesti põhjendamata ütlusi. Ja teisalt ei selgunud kohtumenetluses ühtegi pidepunkti selle kohta, nagu oleksid samad komisjoni teenistujad, kes menetlesid hinnapakkumisi, olnud seotud ka kolimiskartelli suhtes menetluse algatamise ja sanktsioonide rakendamisega.

149. Asutamislepingutest tulenevate konkurentsieeskirjade tõhus rakendamine, mis kuulub komisjoni tähtsamate ülesannete hulka, oleks suurel määral ohustatud, kui asjaomane asutus kaotaks automaatselt pädevuse algatada rikkumiste suhtes menetlusi ja rakendada sanktsioone juhul, kui juhtum puudutab kas või kaudselt liidu või liidu teenistujate majanduslikke huve. Nagu eelkõige käesolev kohtuasi ilmekalt näitab, ei saaks kõnealust probleemi – vastupidi Ziegleri arvamusele – usaldusväärselt lahendada ka komisjoni asemel ühe või enama siseriikliku konkurentsiasutuse kaasabil, kuna ka siseriiklikud asutused võivad olla asjaomaste kartellide ohvrid.¹¹⁶

150. Kokkuvõttes ei saa Üldkohtule tõsiselt ette heita, et ta eiras nõudeid, mis käesoleval juhul tulenevad õigusest õiglasele menetlusele ja heale haldusele.

113 — Komisjoni kodukord, artikkel 1 (vt ka ELL artikli 17 lõike 6 punkt b).

114 — EÜ artikli 217 lõige 2 (nüüd ELL artikli 17 lõike 6 punkt b ja ELTL artikkel 248).

115 — Vt selle kohta ka 6. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-199/11: Otis jt (punkt 64); analoogiline juba eespool 111. joonealuses märkuses viidatud kohtujurist Cruz Villalóni ettepanek samas kohtuasjas, eelkõige ettepaneku punkt 41.

116 — Vt selle kohta veel kord vaidlusaluse otsuse põhjendus 598, mille kohaselt „Belgia ja rahvusvahelised avalikud institutsioonid” „näivad kuuluvat” fiktiivsete pakkumuste „peamiste ohvrite” hulka.

151. See kehtib seda enam, et komisjon kui haldusasutus ei pea vastama sama rangetele nõuetele nagu sõltumatu kohus põhiõiguste harta artikli 47 tähenduses. Pigem on komisjoni tegevus, sealhulgas kartelliasjas trahviotsuste tegemine, allutatud omakorda Euroopa Liidu kohtute sõltumatule kontrollile.¹¹⁷ Järelikult komisjon just nimelt ei ole käesoleva kohtuasjaga sarnastel asjaoludel erinevalt sellest, mida näib arvavat Ziegler,¹¹⁸ ühtlasi nii süüdistaja kui ka kohtumõistja.

c) Vahekokkuvõte

152. Seega on ka apellatsioonkaebuse kolmanda väite teine osa põhjendamatu. Järelikult tuleb apellatsioonkaebuse kolmas väide tervikuna tagasi lükata.

4. Võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõte (apellatsioonkaebuse neljas väide)

153. Viimasena esitatud neljanda väitega vaidlustab apellant vaidlustatud kohtuotsuse punktid 165–172. Kohtuotsuse selles osas käsitleb Üldkohus küsimust, kas vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisel oleks komisjon pidanud Ziegleri majandusraskuste tõttu trahvi vähendama, ja kas komisjon kohtles Zieglerit selles suhtes halvemini kui ettevõtjat Interdean NV (edaspidi „Interdean”), kes osales samas kolimiskartellis.

154. Apellant heidab Üldkohtule ette, et see eiras vaidlusaluse otsuse kontrollimisel võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtet. Ebavõrdne kohtlemine, mille Üldkohus jättis tähelepanuta, seisneb selles, et haldusmenetluses vähendati Interdeani trahvi 2006. aasta suuniste punkti 37 alusel 70% võrra, samal ajal kui Ziegleri olukorda suuniste kõnealuse sätte alusel isegi ei kontrollitud, kuigi Ziegler oli tema esitatud andmete kohaselt samuti raskes majanduslikus olukorras.

155. Nagu eespool märgitud,¹¹⁹ on võrdse kohtlemise põhimõte liidu õiguse üldpõhimõte, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklites 20 ja 21, ja mis on kartelliasjades trahvi määramise puhul väga tähtis. Võrdse kohtlemise põhimõte nõuab, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui selline kohtlemine on objektiivselt põhjendatud.¹²⁰

156. Erinevate olukordade võrreldavust hinnatakse kõiki neid iseloomustavaid asjaolusid arvesse võttes. Need asjaolud tuleb kindlaks teha ning neile tuleb anda hinnang, arvestades eeskätt selle liidu akti eset ja eesmärki, mis asjaomase vahetegemise sätestab.¹²¹ Lisaks tuleb arvestada selle valdkonna põhimõtteid ja eesmärke, kuhu vastav akt kuulub.¹²²

117 — Selle kohta, et komisjonil puudub kohtu pädevus, vt eespool 107. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika; komisjoni aktide üle kohtuliku kontrolli teostamise kohta vt eelkõige eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus KME jt vs. komisjon, punktid 102–106; eespool 78. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Chalkor vs. komisjon, punktid 62–67; eespool 78. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus KME Germany jt vs. komisjon, punktid 129–133, ja eespool 115. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Otis jt, punktid 59–64.

118 — Ziegleri kirjalikud ja suulised märkused kolmanda väite kohta tuginevad mh Euroopa Inimõiguste Kohtu 15. detsembri 2005. aasta otsusele kohtuasjas Kyprianou vs. Küpros (*Recueil des arrêts et décisions* 2005-XIII, hagiavaldus nr 73797/01, punkt 127), milles on märgitud, et kaebuse esitanud isiku, tunnistaja ja kohtuniku rollide segunemine võib tekitada põhjendatud kahtlusi kohtu erapooletuses („[...] la confusion des rôles entre plaignant, témoin, procureur et juge peut à l'évidence susciter des craintes objectivement justifiées quant à la conformité de la procédure au principe établi en vertu duquel nul ne peut être juge en sa propre cause et, en conséquence, quant à l'impartialité du tribunal [...]”).

119 — Vt eespool käesolev ettepanek, punkt 115.

120 — 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-344/04: IATA ja ELFAA (EKL 2006, lk I-403, punkt 95); 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-127/07: Arcelor Atlantique et Lorraine jt (nn Arcelor) kohtuotsus, EKL 2008, lk I-9895, punkt 23) ja eespool 20. joonealuses märkuses viidatud Akzo ja Akcrosi kohtuotsus, punkt 54.

121 — Eespool 120. joonealuses märkuses viidatud Arcelor kohtuotsus, punktid 25 ja 26; 1. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-236/09: Association Belge des Consommateurs Test-Achats jt (EKL 2011, lk I-773, punkt 29); 17. märtsi 2011. aasta otsus kohtuasjas C-221/09: AJD Tuna (EKL 2011, lk I-1655, punkt 93) ja 12. mai 2011. aasta otsus kohtuasjas C-176/09: Luksemburg vs. parlament ja nõukogu (EKL 2011, lk I-3727, punkt 32).

122 — Eespool 120. joonealuses märkuses viidatud Arcelor kohtuotsus, punkt 26, ja eespool 121. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Luksemburg vs. parlament ja nõukogu, punkt 32.

157. Käesoleval juhul väidab Ziegler, et Üldkohus oleks pidanud tema olukorda just maksevõime puudumise seisukohalt kohtlema võrdselt Interdeani olukorraga ja 2006. aasta suuniste punkti 37 rakendamisel arvesse võtma.

158. Seetõttu tuleb kontrollida, kas üksnes väidetav maksevõime puudumine –eeldusel, et see üldse esineb – võimaldab 2006. aasta suuniste punkti 37 sisu ja eesmärki silmas pidades teha võrreldavaks kahe ettevõtja olukorra.

159. Selle kohta tuleb märkida, et 2006. aasta suuniste punkt 37 võimaldab komisjonil konkreetse juhtumi „eripärasid” arvesse võttes arvutada trahvi suunistes ette nähtud trahvide määramise üldmeetodist erinevalt. Seega võib viidatud punkti 37 rakendamine viia üldmeetodi alusel arvatud trahvi suurendamiseni kui ka vähendamiseni.

160. Trahvi vähendamise osas ei seonu 2006. aasta suuniste punktis 37 ette nähtud kord – erinevalt punktist 35 – siiski esmajoones ettevõtja maksevõime puudumise või vähenemisega teatavas sotsiaalses ja majanduslikus kontekstis. Pigem sõltub 2006. aasta suuniste mõlema viidatud sätte kohaldamine erinevatest tingimustest ja neil ei ole ühesugune eesmärk. Kui mõlema sätte tõlgendamise ja kohaldamise eesmärk oleks põhiosas samasisuline, siis oleks punkt 37 punkti 35 kõrval, mis kujutab endast erandkorras trahvi vähendamise alust, üleliigne.

161. Isegi kui eeldada, et vaidlusaluse otsuse tegemise ajal Ziegleri maksevõime vähenes või koguni puudus 2006. aasta suuniste punkti 35 tähenduses, ei oleks ainuüksi see olukord olnud nende suuniste punkti 37 seisukohast määrava tähtsusega asjaomase ettevõtja ja Interdeani olukorra võrreldavuse seisukohast.

162. Ettevõtja maksevõimetuse võib küll ka 2006. aasta suuniste punkti 37 kohaselt mängida teatud rolli konkreetsete juhtumieriliste asjaolude hindamisel, milleks käesolevas asjas on raske majanduslik olukord. Punkti 37 alusel trahvi vähendamise aluseks olev lävi peab aga olema palju kõrgem kui punkti 35 alusel trahvi vähendamise puhul. Teisisõnu on eriti ebasoodsast finantsolukorrast lähtumise eelduseks 2006. aasta suuniste punkti 37 tähenduses see, et asjaomase ettevõtja maksevõime on erakordselt nõrk.

163. Vastasel juhul võiks arvata, et maksevõimetuse tõttu trahvi vähendamiseks punktis 35 ette nähtud ranged tingimused muutuksid sisutühjaks seoses võimalusega tugineda punktile 37, mille sõnastus on palju üldisem, ja tekiks tõsine oht, et punkti 35 alusel trahvi vähendamise absoluutselt erandilt¹²³ võetaks 2006. aasta suuniste punktile 37 tuginedes kogu mõte.

164. Üldkohus võrdles seega 2006. aasta suuniste punkti 37 kohaldamise seisukohast õigesti, kui tugevat mõju avaldavad Ziegleri ja Interdeani maksevõimele üldmeetodi alusel arvatud trahvid, mille arvutamise aluseks võeti aastakäive.¹²⁴ Seda seetõttu, et kuigi apellant näib arvavat teisiti, ei saa ettevõtja mis tahes maksevõimetuse anda alust trahvi vähendamiseks suuniste punkti 37 alusel, olgugi et trahvi vähendavad summad võivad olla erinevad. Pigem võib ebasoodsa finantsolukorra olemasolu kõnealuste suuniste punkti 37 tähenduses üldse eeldada ainult sellise erakordselt tugeva mõju korral ettevõtja maksevõimele, mis läheb märgatavalt kaugemale punktis 35 märgitud (pelgast) maksevõimetusest.

¹²³ — Vt 2006. aasta suuniste punkti 35 sissejuhatav sõnastus: „Teatavas sotsiaalses ja majanduslikus kontekstis [...]”.

¹²⁴ — Vaidlustatud kohtuotsus, punkt 171.

165. Käesoleval juhul ei ole vaidlust selle üle, et Ziegler ei ole – erinevalt Interdeanist – esitanud haldusmenetluses ega Üldkohtu menetluses oma olukorra kohta ühtegi sellist väidet, mis annaks kas või esmapilgul alust lähtuda sellest, et tema puhul esineb lisaks maksevõimetusele (2006. aasta suuniste punkt 35) erilisi finantsilisi asjaolusid, mis oleksid õigustanud trahvi vähendamist (suuniste punkt 37). Selliste asjaolude olemasolu tõendamise koormis lasub neile asjaoludele tugineval poolel. Ziegleril ei olnud ühtegi takistust selle kohta asjakohaseid andmeid esitada, liiati vastutab eelkõige asjaomane ettevõtja ise nõuetekohase teabe esitamise eest.

166. Kuna Ziegler ei ole esitanud asjakohaseid andmeid, millest nähtuks erilisi asjaolusid 2006. aasta suuniste punkti 37 tähenduses, siis eeldas Üldkohus õiguspäraselt, et Ziegler ja Interdean ei olnud sarnases olukorras, ega rikkunud seega võrdse kohtlemise põhimõtet.

167. Kokkuvõttes on seega ka apellatsioonkaebuse neljas väide põhjendamatu.

C. Vahekokkuvõte

168. Kuna ühegi Ziegleri esitatud apellatsioonkaebuse väitega ei saa nõustuda, tuleb apellatsioonkaebus tervikuna rahuldamata jätta.

V. Kohtukulud

169. Kui apellatsioonkaebus jäetakse rahuldamata, nagu ma teen ettepaneku käesolevas asjas, otsustab Euroopa Kohus kohtukulude jaotuse (25. septembri 2012. aasta kodukorra artikli 184 lõige 2), mida üksikasjalikult reguleerivad kodukorra artiklid 137–146 koostoimes artikli 184 lõikega 1.¹²⁵

170. Kodukorra artikli 138 lõikest 1 koosmõjus artikli 184 lõikega 1 tuleneb, et kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Ziegler on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Zieglerilt.

VI. Ettepanek

171. Eeltoodud kaalutlustele tuginedes teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.
2. Mõista kohtukulud välja Ziegler SA-lt.

125 — Vastavalt üldpõhimõttele, mille kohaselt kohaldatakse menetlusnorme nende jõustumise hetkel kõikide pooleliolevate vaidluste suhtes (väljakujunenud kohtupraktika, vt ainult 12. novembri 1981. aasta otsus liidetud kohtuasjades 212/80-217/80: Meridionale Industria Salumi jt, EKL 1981, lk 2735, punkt 9), siis määrab kohtukulude jaotuse käesolevas asjas Euroopa Kohtu 25. septembri 2012. aasta kodukord, mis jõustus 1. novembril 2012 (samamoodi eespool punktis 6 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens, punktid 83–85). Sisuliselt ei erine viidatud säte siiski Euroopa Kohtu 19. juuni 1991. aasta kodukorra artikli 69 lõikest 2 koostoimes artikli 118 ja artikli 122 esimese lõiguga.